Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 18 | Łódź, Czwartek 21 stycznia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, י"ג שבט תרצ"ב | № 18

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מוראַ'דיגער סקאַנדאַל אין סיים

בעת דעפוטאט זשולאַווסקי בעגרינדעט דעם פאַרשלאַג וועגען אויסדריקען אומצוטרוי פאַר דער רעגירונג

דער פאַרשלאַג איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען

ווארשא, 20 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) היינט האט זיך אָנגעהויבען א זיצונג פון סיים. די גאַלעריע איז געווען געפּאַקט.

אַלע דעפוטאַטען ווי אויך די גאַנצע רעגירונג, מיט' אויסנאַהם פון דעם פּרעמיער זענען געווען אויף זייערע ערטער.

מ'האָט זיך גערעכט פון פריהער אויס אויף א זעהר הייסער סיים-זיצונג.

אויף דער טאָג-אָרדנונג זענען געשטאַנען 18 פראַגען.

17 פראַגען זענען אדורך זעהר גלאַט, ווייל זיי האָבען בעהאנדעלט נישט קיין ספּעציעל-וויכטיגע ענינים.

ווען ס'איז אָבער געקומען צום 18-טן פּונקט — וועגען א פאַרשלאַג פון אומצוטרוי צו דער רעגירונג איז געוואָרען גאָר לעבעדיג...

דער ערשטער צום בעגרינדען דעם דאָזיגען פאַרשלאַג האָט בעקומען א וואָרט דעפוטאַט זשולאַווסקי (פ. פ. ס.)

זיין רעדע איז געווען אַן אויסערגעוועהנליך שאַרפע.

זי איז בסדר איבערגעריסען געוואָרען פון די סאַנאַציע-דעפּוטאַטען. און, להיפוך, שטירמיש אַפּלאָדירט געוואָרען פון די אָפּאָזיציע-דעפּוטאַטען.

הויפּטזעכליך האָט זיך דעפּ. זשולאַווסקי אָפּגעשטעלט אויפ'ן בריסקער פּראָצעס און אויפ'ן אורטייל.

אין זיין רעדע, וועלכע איז געהאַלטען געוואָרען ביי א שטאַרקען שטורעם פון סיים, האָט זשולאַווסקי, געזאָגט צ. א. פאָלגענדע ווערטער:

— „א טאָג פאַר'ן אורטייל אין „בריסקער" פּראָצעס, האָט איינער פון אייערע דעפּוטאַטען (דאָס מיינט ער די סאַנאַציע) אין אַלע פּרטים פאָראויסגעזאָגט דעם אורטייל"...

ביי די דאָזיגע ווערטער ווערט דער סקאַנדאַל אוממעשרייבליך: מען שרייט, מען פייפט, מען קוויטשעט. מען קלאַפּט מיט די בענק. קולאַקעס הויבען זיך אין דער לופט — דער ליאַרעם איז אומגעהייער.

דער דעפּ. זשולאַווסקי פּרובט ווייטער רעדען, נאָר מ'לאָזט איהם נישט.

מ'שרייט: — רופט אָן דעם נאָמען, וועט האָט עס אייך געזאָגט?

זשולאַווסקי זאָגט, אז ער וועט נישט זאָגען... און ער פּרובט רעדען ווייטער, אָבער דער סקאַנדאַל איז אזוי גרויס, אז אפילו די סטענאָגראַפיסטען הערען נישט די רייד.

דער מאַרשאַלעק ווענדט זיך דאַן צום דעפּ. זשולאַווסקי, און ער פאָדערט איהם אויף, ער זאָל אָנרופען דעם נאָמען פון דעם דעפּוטאַט, וואָס האָט עס געזאָגט

דעפּ. זשולאַווסקי ענטפערט, אז מאָרגען וועט ער אָנרופען דעם נאָמען.

דער מאַרשאַלעק זאָגט:

— וואָס איז דער אונטערשיד, רופט אָן היינט.

זשולאַווסקי ענטפערט, אז צוליב געוויסע טעמים וועט ער דעם נאָמען קאָנען אָנרופען ערשט מאָרגען.

דער מאַרשאַלעק זאָגט דאַן: — איך נעהם אייער דערקלערונג צו קענטעניש.

דעפּ. זשולאַווסקי האָט ווייטער גערעדט. אָבער די גאַנצע שעה פון זיין רעדע האָט מען צוליב דעם סקאַנדאַל קיין וואָרט נישט געהערט.

דערנאָך האָט גערעדט דעפּ. טראַמפּטשינסקי (ענדעק), וועלכער האָט אויך געהאַלטען א שאַרפע רעדע געגען דער רעגירונג, און גערעדט וועגען דעם בריסקער פּראָצעס, וועלכער האָט א גרויסע בעדייטונג פאַר'ן לאַנד.

שפּעטער האָט גערעדט דעפּ. מיעדזשינסקי (בעבע), וועלכער האָט פאַרטיידיגט די רעגירונג, און דערמיט איז די דיסקוסיע געוואָרען איבערגעריסען.

מ'איז צוגעטראָטען צו דער אָפּשטימונג.

פאַר'ן פאַרשלאַג פון אומצוטרוי פאַר דער רעגירונג האָבען געשטימט אַלע אָפּאָזיציע-פּאַרטייען — פון די ענדעקעס ביז צו די פּ. פּ. ס., די אוקראַינער די דייטשען און דעפּ. גרינבוים.

געגען דעם פאַרשלאַג — בלויז די סאַנאַציע.

די יודישע קאָלאָ האָט זיך אָפּגעהאַלטען פון שטימען.

דער פאַרשלאַג איז ממילא אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

דערמיט איז די נעכטיגע זיצונג געוואָרען געשלאָסען.

קומענדיגע זיצונג — פרייטאָג.

טראַמוואַי-שטרייק אויפ'ן טויטען-פּונקט

דער ענין ריהרט זיך נישט פון ארט. און די טראַמוואַיען ריהרען זיך אויך נישט

(א) די שטרייק-קאָמיסיע האָט בעשלאָסען נישט אָפּצוטרעטען פון דער אָנגענומענער שטעלונג און דורכפיהרען דעם שטרייק ביז צום זיג. און, ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען, די שטרייק-אַקציע צו פאַרשאַרפען דורכ'ן אַראָפּנעהמען פון דער אַרבייט די וואַרשטאַט-דינערשאַפט און די וואָגען-אַרבייטער.

נעכטען האָט זיך די שטרייקקאָמיסיע אויך בעמיהט ביי דער געהעריגער מאַכט מ'זאָל ווירקען אויף דער טראַמוואַי-דירעקציע זי זאָל צוריקציהען די בעקאַנטע צירקולאַרען וואָס די דירעקציע האָט אַרויסגעגעבען.

חוץ מזה האָט די שטרייק-קאָמיסיע בעשלאָסען אַריבערשיקען דער דירעקציע נייע בעדינגונגען וועגען נישט אָנווענדען קיין רעפּרעסיעס געגען די שטרייקענדע און דערהאַלטען די נאָרמע פון בעשעפטיגען די טראַמוואַי-אַרבייטער 8 שעה טעגליך, מיט דעם תנאי, אַז פון דער אַרבייטס-צייט וועט די דירעקציע אַראָפּרעכענען אַ האַלבע שעה טעגליך אויף אָפּצוגעבען די קאַסע און 20 מינוט פאַר די וואַגאָן-פיהרער.

די דאָזיגע בעמיהונגען האָבען נישט געבראַכט צו קיין רעזולטאַט, און דעריבער זאָל צוזאַמענגערופען ווערען אַ נייע פערזאַמלונג און די אַקציע זאָל עווענטועל פערברייטערט ווערען.

לעת עתה זענען די וואַרשטאַט-אַרבייטער און די איבעריגע וואָס האָבען געזאָלט צוגעצויגען ווערען צו דער אַקציע, נישט צוגעטראָטען צום שטרייק.

אגב דערוויסט מען זיך, אַז דער אַרבייטס-אינספּעקטאָראַט וועט צוציהען צו דער פאַראַנטוואָרטליכקייט סיי די דירעקציע סיי די אַרבייטער פאַר'ן עובר זיין אויפ'ן געזעץ פון דער אַרבייטס-צייט, און דער פּרינציפּ פון א 46-שעה'דיגער אַרבייטס-וואָך וועט דערהאַלטען ווערען.

אין משך פון דעם נעכטיגען טאָג האָבען זיך פאַר די רעסיזיעס געזאַמעלט גרויסע גרופּען פון טראַמוואַי-אַרבייטער, וועלכע זענען צו דער אַרבייט נישט צוגעטראָטען.

אומאַפּהענגיג דערפון איז אין אַלע פּאַראייניגען אַרומגערעדט געוואָרען די סיטואַציע אין שייכות מיט'ן שטרייק.

מיט טיפען צער מעלדען מיר מיט אַלע אונזערע חברים, פריינד און סימפּאַטיקער, אז ד. 19/1 איז נפטר געוואָרען אין בלי'ענדען עלטער פון 43 יאָר אונזער איבערגעגעבענער חבר

אינזשעניער

חיים לייב קוטנאָווסקי

זיין לויה איז פאָרגעקומען מיטוואָך, דעם 20. יאַנואַר 1932

דער פאַמיליע פון פאַרשטאָרבענעם דריקט מיר אויס אונזער אויפריכטיגען מיטגעפיל.

די יידישע סעקציע פון דער אומאָפּהענגיגער סאָציאַליסטישער אַרבעטער-פּאַרטיי אין פּוילען

טיילונג אין לאָדזש.

446

עכטונג, טויבשטומע!

אויף מאָרגען, פרייטאָג, דעם 22-טען יאַנואַר 1932, פּינקטליך 7 אָוונט ווערט איהר איינגעלאַדען צו קומען אין לאָקאַל זאַוואַדזקא 4, וואו עס ווערט אַרויס מיט א פאָרטראַג דער וויצע-פּרעזעס פון אַלוועלטליכען טויבשטומען פאַרבאַנד ה' ליבאַך פון קראָקא.

די פערוואַלטונג.

437

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז דינסטאָג דעם 19 ה.ח. 8 א זייגער אָוונט געשטאָרבען אונזער הייסגעליבטער ברודער

נ"ע חיים ליב קוטנאָווסקי

(געוועזענער סעקרעטאַר פון „היאַס")

די לויה איז פאָרגעקומען מיטוואָך 2 א זייגער בייטאָג וועגען וואָס עס טיילט מיט די איבערגעבליבענע פאַמיליע

442

יוד. פרויען-פערבאַנד „וו. י. ז. א.", לאָדז.

מיטוואָך, דעם 27-טען יאַנואַר, 9 אָוונט וועט דער יונגער דיכטער

ישעיהו שפּיגעל

האַלטען א פאָרטראָג א. ד. ט.:

„דער אידעען-קאַמף אין דער יוד. דיכטונג"

נאָכ'ן רעפעראַט — רעציטאַציעס פון אייגענע שאַפונגען.

436

בעקאַנטמאַכונג.

די פליש-הורטאָווניקעס פון גאַשטשיני דוואָר און פאַדזשעטשנאַ 10 מאַכען בעקאַנט, אז היינט, דאָנערשטאָג ד. 21 יאַנואַר צום 2-טען טערמין 6 אין אָוונט ביי יעדער צאָהל מיטגלידער קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל

די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג פון דער פערזאַמלונג, 2) וואַהלען פון א פאָרזיצער, 3) וואַהלען פון א פערוואַלטונג, 4) וואַהלען פון א רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 5) פרייע פאָרשלעגע. אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען צאָהלרייך צו ערשיינען.

358

די פערוואַלטונג.

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג ביי די חתונה-קעלנער ה"ה מאַריץ מיט'ן זוהן פאַר די אומזיסטע עגמת נפש. וואָס איך האָב זיי פערשאַפט צוליב א קיטעל. ס'איז געווען א מיספערשטענדניש צוליב מיין אייגענע שולד, און איך דאַנק זיי פאַר דעם גוטען בעהאַנדלען מיינע געסט.

מיט אכטונג צעבולאַ

פּילסודסקיעגאָ 29.

438

„לינת הצדק", לאָדז, ציגעל-גאַס 17.

פיזיקאַליש טעראַפּישער קאַבינעט

איז טעטיג טעגליך פון 11—1 מיטאָג און פון 4 ביז 6 אָוונט געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון א דאָקטאָר-ספּעציאַליסט.

קוואַרץ-לאַמפּ, דיאַטערמיע, סאָלוקס, עלעקטרישע בעדער.

287

א מחנה כוליגאנעס שלאגט און בערויבט

די לאדזער יודישע קליינהענדלער אין קראטאשין

דער צווייטער לאדזער קליינהענדלער-פעראיין (פלאט-שטאט 10) שיקט אונז צו פאלגענדען קאמוניקאט:

דינסטאג, דעם 19 יאנואר איז פארגעקומען א יאהר-מארק אין קראטאשין, פויזנער וואיעוואדזטווע.

מיר האבען דערהאלטען פון דארט א טרויעריגע ידיעה.

דער פרעזעס פון פויזנער פאהרער מעלדעט אונז אז ער איז א לעבעדיגער עדות פון דעם, וואס עס איז פארגעקומען אין קראטאשין ארום 12 אזייגער נאכט. ווען דער מארק האט זיך גראד אנגעהויבן, האט זיך דערהערט א געוואלד: „חורא נא זשידא" און אין משך פון 15 מינוט זענען אנגעקומען כוליגאנעס אין די טויזענדער. באלד האבען זיי זיך געווארפען אויף די יודישע קראמען פון די גאסטן-הענדלער און צורויבירט דאס יודישע האב און גוטס.

די פאליציי, וועלכע איז געווען אין א קליינער צאהל, איז נישט אימשטאנד געווען ענטקעגענצושטעלען זיך דער מחנה כוליגאנעס און איז געווען געצווינגען ארויסצורופען פייערלעשער.

דאס ביסעל געבראכענע יודישע סוחרים איז קוים מיט'ן לעבען געלונגען צו אנטלויפען.

לויט די פערשידענע קלאגען זאל דער איבערפאל זיין דער פועל-יוצא פון א העצע מצד די שטעטישע סוחרים.

מיר גיבען אן די ליסטע פון די געליטענע, בלויז לאדזער סוחרים פון פעראיין:

דער פרעזעס זיסמאן שפייזער, לאדז, זגערזשער 13, וואלף סאלאמין, לימאנאווסקיעגא 22, אלטער גראסמאן, אלעקסאנדריסקא 16, אברהם טאלעלמאן, בזשעזשינער 26, נאטע אבזאל, אגראדאווע 10, רחמיאל עפשטיין, זאווישע 38 יוסף מארגענשטערן, פייפער-גאס 26, מענדעל שמוקלער, בזשעזשינער 5, שמאי קאזלאווסקי, מלינארסקי 7, יעקב צווייגענבוים, בזשעזשינער 18, חנה ארענבאך, אגראדאווע 10, חיים זיידעל, גלובנע 60, מלך זילבערבערג, לאגעווניצקא 9, הלל קארן, אלעיא 1 מאי 39.

דער שאדען איז א געוואלדיגער.

איטאליען בעמיהט זיך צו ברענגען צו א פערשטענדיגונג אין דער פראגע פון די קריגס-חובות

די דעלעגאטען פון איטאליען, בענעדוטש און בומי, וועלכע האבען מיט דעם צוועק אונטערגענומען א רייזע איבער די הויפט-שטעט פון איירעפע.

א בעפרייאונגס-אקט

פאר דער פערמשפטער געוו. דעפוטאטין קאסמאווסקא

ווארשא, 20 (טעלעפאניש). די געוועזענע סיים-דעפוטאטקע קאסמאווסקא, וועלכע איז פערמשפט געווארען אויף 6 חדשים טורמע פאר א רעדע געגען דעם מארשאל פילסודסקי, האט זיך נעכטען געמאלדען אין דער פאליציי, אז מ'זאל איהר אוועקפיהרען אין דער טורמע, כדי צו אפזיצען דעם פסק-דין.

מען האט איהר געענטפערט, אז דער פראקוראטארען טמט האט ארויסגעפאדערט די פאפירען און איהר פראצעס און, אז ערשט אין עטליכע טעג ארום וועט פאליציי בעקומען דעם פראקוראטארס אויפטראג.

נאך דער דאזיגער ערקלערונג איז קאסמאווסקא אוועק צו זיך א היים.

אין אווענד איז בעקאנט געווארען, אז דער מלוכה-פרעזידענט האט אונטערגעשריבען א בעפרייאונגס אקט פאר דער פערמשפט'ער קאסמאווסקא.

בחפזון'דיגע געריכטס-פראצעסען געגען די אינדישע אויפשטענדיגע

לאנדאן, 20 (ספ. טעל.) פאליציי האט נעכטען געמאכט אין באמבעי אנ'אבלאווע אויף די באיקאט-פאסטענס, די אזויגערופענע קאנגרעס-גווארדיע, וואס וואכט ביי די איינגענג פון די געוועלבער.

מען האט ארעסטירט עטליכע צעהנדליג יונגעלייט, וועלכע זענען תיכף אוועקגעשטעלט געווארען פאר'ן געריכט.

דער פראצעס האט געדויערט קנאפע 20 מינוט.

אלע בעשולדיגטע זענען פערמשפט געווארען אויף 6 חדשים פערשארפטע טורמע.

די בערזע אין באמבעי איז נעכטען געווען טעטיג, אבער קיין שום טראנזאקציעס זענען נישט געמאכט געווארען.

אין דער געגענד האריפורא האט פאליציי ארעסטירט גאנדיס יונגסטען זוהן, ראמדעס גאנדי.

גערער רבי אין בודאפעשט

בודאפעשט, 20 (יט"א טעלעגראפיש) דער גערער רבי מיט זיינע בעגלייטער זענען אנגעקומען קיין בודאפעשט. דער רבי איז אויפגענומען געווארען פון א דעלעגאציע פון דער קהלה און גרעסע פארשטעהער.

3 ענדעקעס, 1 קאמוניסט

פיער דעפוטאטען ווערן ארויסגעגעבן דעם געריכט

ווארשא, 20. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער רעגולאמין-קאמיסיע ביים סיים.

עס איז בעשלאסען געווארען ארויסצוגעבען דעם געריכט 3 ענדעקישע דעפוטאטען און 1 קאמוניסטישען.

די ענדעקעס הייסען: לעוואנדאווסקי, כארא און מאזור. און דער קאמוניסט — דאנעצקי.

מען גיט זיי ארויס פאר פערשידענע פאליטישע חטאים.

דאנעצקי געפינט זיך שוין סיי-ווי נישט אין פוילען.

בלוטיגע איבונגען פון היטלער-לייט

א באיונקע האט זיך געווארפען שלאגען אויף עולם צוקוקער

בערלין, 20. (ספ. טעל). א היטלערישע באיובקע וואס האט זיך אויף דעם פארשטאט עסען צוריקגעקעהרט פון איבונגען האט אטאקירט א גרופע קאמוניסטען.

בעת דער שיסעריי אויף ביידע זייטען איז איין קאמוניסט דערשאסען געווארען, און דריי זענען שווער פערוואונדעט.

אויך איין היטלעראוויעץ איז פערוואונדעט געווארען.

אין קוילסדארף הינטער בערלין זענען נעכטען פארגעקומען לאקאלע מאנעווערען פון דער היטלעריסטישער ארגאניזאציע. אלע אנטיילגעהמער האבען געטראגען מונדירען. צו פונאנדערשיקען בעפעהלען האט מען זיך בענוצט מיט אנ'אפטישען אפאראט, מיט פייפלער און טרומייטערס.

די דאזיגע איבונגען האט צוזאמענגעצויגען א גרויסען עולם צוקוקער, וועלכער האט זיך בעצויגען פיינדליך צו די היטלעראווצעס.

דאן איז אויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג בעת וועלכען עטליכע פערזאן זענען פערוואונדעט געווארען.

פאליציי האט ארעסטירט פיל פערזאן.

דעמאנסטראציעס פון יודישע ארבייטסלאזע אין ריגע

ריגע. (יט"א) זייט איינציגע טעג קומען אין ריגע פאר פסדו'דיגע דעמאנסטראציעס פון יודישע ארבייטסלאזע פאר דער קהלה און פערשידענע קהלה אינסטיטוציעס. בעת איינער פון די דעמאנסטראציעס האבען די ארבייטסלאזע דעמאלירט אנ'אומזיסטע קיך. פאליציי האט ארעסטירט פיל יודישע יונגעלייט. אין ריגע האלט כסדר א שטארק געשפאנטע שטימונג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג.

פאליאקען אין אמעריקא

ציילען די העלפט פון צאל פערברעכער

ניו-יארק, 20 (ספ. טעל.) די סטאטיסטיק פון דעם שטאט ניו-יארק פערעפענטליכט א סענסאציאנעלען פאקט, אז צו-ווינציגסטען איז צו פערצייכענען פערברעכערישקייט צווישען די פוילישע עמיגראנטען אין אמעריקא.

אויף 100,000 איינגעבוירענע אמעריקאנער פאלט אויס 346 פערברעכער, בעת אויף 100,000 איינוואנדערער פון פוילען פאלט אויס בלויז 173.

היינט און פאלגענדע טעג!
דער גרויסער און געניאלער
CHARLIE CHAPLIN
ארטיסט, רעזשיסער און קאמפאזיטאר
פון מייסטערווערק א. נ.
„ליכט פון דער גרויסער שטאדט"
געזעגענט זיך הערצליך מיט זיינע ליבלינגען מיט זיין לעצטען פילם, וואס האט דערגרייכט דעם גרעסטען סוקצעס אין דער גאנצער וועלט. — אין דער ראלע פון דער בלינדער בלומען-פערקויפערין
Wirginja Cherrill
טראץ די גרויסע קאסטען פון פילם, זענען די פרייזען נארמאל.

אנהויב אין געוו. טאג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג – 12 א זייגער בייטאג

פייערונגען צוליב דער גרינדונג פון דער דייטשער מלוכה

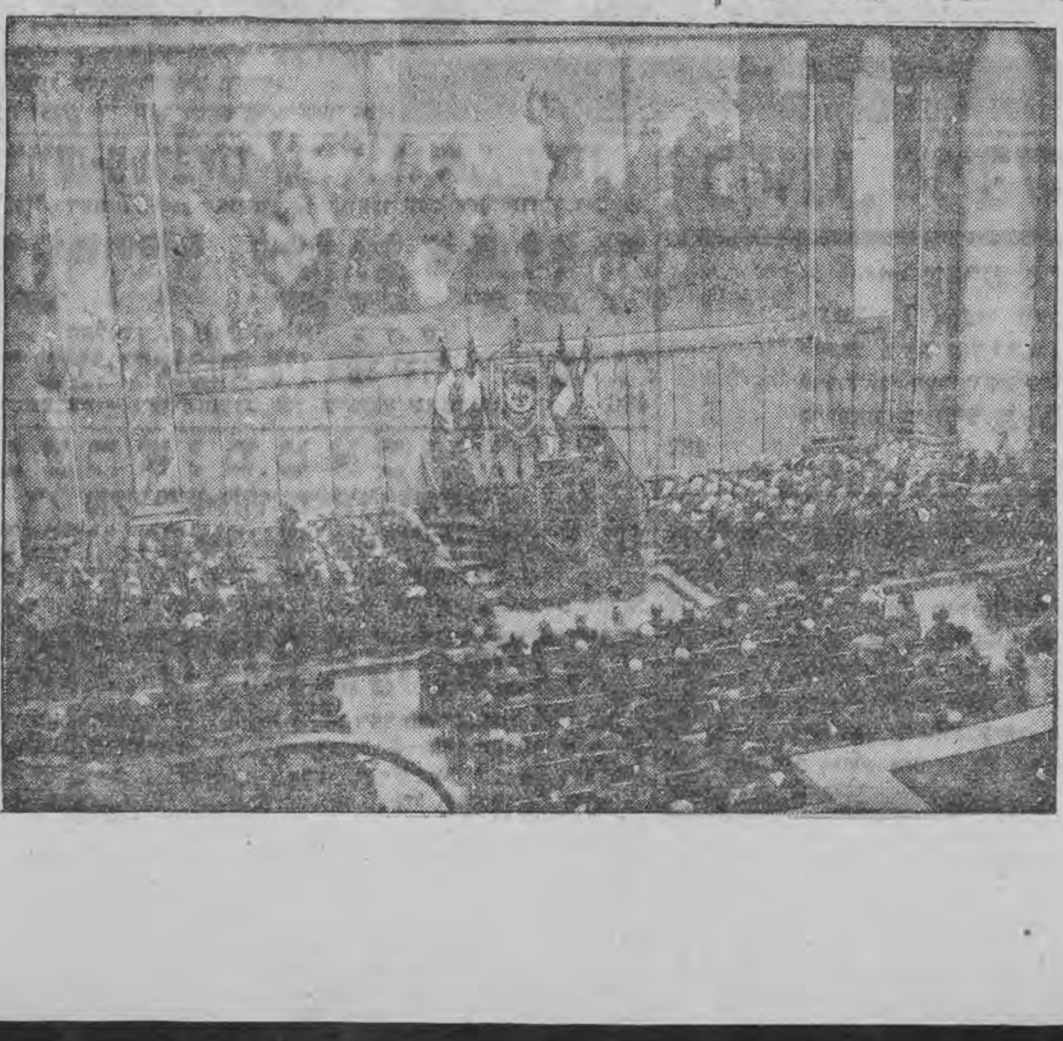

לינקס: טראדיציאנעלע פייערונג אין דער אולא פון אוניווערזיטעט אין בערלין.
רעכטס: פייערונג פון רייכסקריגער-בונד, אינמיטען שטעהט גענעראל מאקענזען.

אלע יודישע טורן- און ספארט-פעראיינען אין לאדז
וועלען זיך פערמעסטען מיט די כוחות און עראבערונגען
— אויף דער —
גראנדיעזער ספארט=רעווי

וועלכע וועט פארקומען **שבת.** דעם 23-טען יאנואר פינקטליך 10 א זייגער פארמיטאג אין זאל **פילהארמאניע** נארוטאוויטש 20

איז די קאנקורענצען פערמעסטען זיך די פעראיינען:
בר=כוכבא, הכח, מארגענשטערן, מכבי און שטערן

אין וועט=קאמף אין טורנען אויף מכשירים
(רעק, בארן, פערד) פערמעסטען זיך די פארטורנער פון „בר-כוכבא", „מארגענשטערן" און „שטערן".

מוסטער=גרופען און פריי=איבונגען
(מענער, פרויען, יוגענד און קינדער) פערמעסטונג צווישען „מארגענשטערן" און „שטערן", איבונגען פון דער ווינער ארבייטער-אלימפיאדע פון דער פרויען-גרופע ביי „מארגענשטערן".

באקס=מעטשען
אין 4 געוויכטען: אנטייל פון די בעסטע „בר-כוכבא"-באקסער.

ספארט=שפילען
נעץ-באל פאר פרויען, פערמעסטונג צווישען „מכבי" און „הכח".

שווער=אטלעטיק
געוויכט הויבען און 5-קאמף. אנטייל פון די פוילישע מייסטער מיט דעם פעדאמענאלען ווייננארטען בראש און דער גאנצער „מכבי"-מאנשאפט

ציקליסטען=געיעגען אויף „האמאטרענערס"
מיט צייט- און קילאמעטער-מעסטערס: מעטש צווישען „הכח" און „בר-כוכבא".

פינג=פאנג
אנטייל פון די לאדזער מייסטער: פערמעסטונג צווישען „מכבי" און „שטער".

פיראמידען:
אויסגעשטעלט דורך גרופען פון „מארגענשטערן", „הכח" און „שטערן".

קאנקורס פון די ארקעסטערס פון די ספארט=פעראיינען.

ריכטער=זשורי צו יעדער קאנקורענץ.

בילעטען פון 80 גראשען אן שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע, נארוטאוויטש 20.

וואס האבען דערגרייכט די יודישע ספארט-פעראיינען אין לאדז?

אמעריקא זאגט זיך אפ
צו פראלאנגירן דעם מאראטאריום אויף די קריגס-חובות

פאריז, 20. (ספ. טעל.) דער אמעריקאנישער אמבאסאדאר ערוש האט בעזוכט דעם פרעמיער לאַוואל און אפיציעל מיטגעטיילט איהם, אז די רעגירונג פון די פעראייניגטע שטאטען איז נישט מסכים אויף צו פראלאנגירען דעם מאראטאריום אויף די מלחמה-חובות.

די דאזיגע דעקלאראציע איז אנגעקומען פון וואשינגטאן. געכטען אין אוונד.

אונטערגעשריבען האט זי דער אויסערן-מיניסטער סטימסאן.

ניו-יארק, 20. (ספ. טעל.) דער אויסערן-מיניסטער סטימסאן האט מודיע געווען דעם פראנצויזישען אמבאסאדאר אין וואשינגטאן וועגען דער אוממעגליכקייט פאר אמעריקא אנצונעהמען די אויסגעארבייטעטע פראיעקטען צו פראלאנגירען דעם הובער-מאראטאריום. גלייכצייטיג האט סטימסאן איבערגעגעבען א מעמאריאל אין וועלכען ער קלערט אויף די שטעלונג פון אמעריקא בנוגע די מלחמה-חובות.

די פלוצימדיגע דעציזיע פון דער אמעריקאנער רעגירונג וועגען אפשאפען די ווייטערדיגע טערמינען פון מאראטאריום איז אנגענומען געווארען אויף דער זיצונג פון'ם רעפרעזענטאנטען-הויז, אויף וועלכער די דעמאקראטען און די רעפובליקאנער זענען בשותפות ארויסגעטראטען געגען דעם אפלייגען די טערמינען.

אמעריקא'ס דערקלערונג בעדייט אז — פראנקרייך און אנדערע אונזערע בעלי חובות מוזען בעצאהלען די מלחמה-חובות.

פויליש=סאוויעטישער אפמאך
וועט אין די נאהענטסטע טעג געשלאסען ווערען
ערקלערונג פון מיניסטער זאלעסקי אין דער אויסערן-קאמיסיע פון סיים

וואַרשאַ, 20. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). ס'איז פארגעקומען א זיצונג פון דער אויסערן-קאמיסיע ביים סיים, אויף וועלכער ס'איז געווארען געפיהרט א דיסקוסיע וועגען דער אינטערנאציאנאלער לאגע פון פוילען.

ס'האט געהאט אנ'עקדישער רעדנער, ששער-לינסקי, וועלכער האט געזאגט, אז די רעגירונג קאן קומען צו דער בריטער וועלט מיט 3 ווערטער: — „בריסק, פאציפיקאציע און וואהלען".

א לאנגע רעדע האט געהאלטען דער דעפוטאט קארפינסקי (פ.פ.ס.)

דער רעדנער האט ציטירט דעם „בערלינער טאגעבלאט", וועלכער דערציילט אז אונטער'ן דרוק פון פראנקרייך איז פוילען געצוואונגען צו שליסען דעם אפמאך מיט ראטען-פערבאנד, הגם אין אפמאך זענען פעראהנגען פאר פוילען זעהר שווערע בעדינגונגען:

דער ראטען-פערבאנד זאל אין אפמאך נישט אנערקענען די מערב-גרעניצען פון פוילען און אפשליסען ווילנע פון פוילען.

פראנקרייך זאל נאר מאכען אויף פוילען א דרוק נישט צו קוקען דערויף צו די שכנותדיגע לאגע דער עסטלאנד, לעטלאנד און רומעניען — זאגט שוין פעסטער מיטען ראטען-פערבאנד, אדער נישט. פוילען מוז שוין שליסען אנ'אפמאך מיט'ן ראטען-פערבאנד...

ס'האט גענומען א וואָרט דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי, וועלכער האט אפגעלייקענט אלע ידיעות פון „בערלינער טאגעבלאט".

אין דעם אפמאך — האט ער דערקלערט — רעדט זיך גאר נישט וועגען די מערב-גרעניצען און נישט וועגען ווילנע.

וואס שייך דעם אפמאך גופא — וועט ער אין די נאהענטסטע טעג געשלאסען ווערען.

פון דער ווארשעווער גמינע

וואַרשאַ, 20. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין דער יודישער גמינע איז היינט פארגעקומען א קריגעריי צווישען דעם פרנס איטשע שטיקגאלד און דעם פרנס לייבעלע ביין, בעת וועלכער דער ערשטער האט ארויסגעכאפט א רעוואלווער.

צו קיין שיסעריי איז עס נישט דערגאנגען.

העכער 300.000 קינדער אהן שולע
רעדע פון בילדונגס=מיניסטער אין דער בודזשעט-קאמיסיע

וואַרשאַ, 20. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים אויף וועלכער ס'איז געווארען בעטראכט דער בודזשעט פון בילדונגס-מיניסטעריום.

עס האט געהאלטען א גרויסע רעדע דער בילדונגס-מיניסטער יענדזשעיעוויטש, וועלכער האט ארומגערעדט דאס שול-וועזען אין פוילען און אנגעוויזען, אז אין לאנד זענען געבליבען העכער 300 טויזענד קינדער אהן שולעס. דערפאר ווייל, ערשטענס, איז דא א גרויסער צוואוקס פון קינדער אין פוילען און צווייטענס צוליב דער שווערער פינאנציעלער לאגע פון דער רעגירונג.

מארגען וועט פארקומען דער המשך פון דער זיצונג, אויף וועלכער ס'וועט אויך רעדען דעפ. מינצבערג.

קלאנג=קינא=טעאטער
APOLLO

היינט און פאלג טעג!
ריזיגער דאפעלטער פראגראם!

1) „גרעניץ-לעגיאן"
סענסאציאנעלע דראמע פון לעבען פון ווילדען מערב. — אין די הויפט-ראלען:
Fay Wray, Jack Holt. R.Arlen

2) **„RANGO"**
מעכטיגער קלאנג-פילם, וואס שילדערט די מדבר. אינטערעסאנטער אינהאלט!
נישט געזעהענע ביז איצט שפאנענדע מאמענטען. —

נעכסטער פראגראם: „דער גלאקען-ציהער פון נאטר=דאם"

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג-12 א זייגער בייטאג.

אמנעסטיע פאר די „בריסקער"
אזעלכע קלאנגען קורסירען אין ווארשא

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעגנאדיגונגס אקט פאר דער געוו. דעפוטאטען קאס־טיקא, קורסירען דא קלאנגען, אז עס זאל געמאכט ווערען אנ'אמנעסטיע אין שייכות מיט'ן בריסקער פראצעס.

לויט די דאזיגע קלאנגען זאל די סאנאציע־מערהייט אין סיים געבען פולמאכטען דער רעגירונג צו ערקלערען אנ'אמנעסטיע אין דער פארם פון דעם מלוכה-פרעזידענטס א דעקרעט.

דער דאזיגער דעקרעט וועט פארמולירט געווארען אויף אזא אופן, אז די „בריסקער ארעסטירטע" וואלט מען מוחל געווען די שטראף אהן דעם סקאסירען די זינד.

דער היינטיגער „ראבאטניק" גיט אן א קלאנג, אז די כוונה דערביי איז צו דערהאלטען די רעזולטאטען פונ'ם אורטייל, וועלכע שטיצען זיך אויפ'ן פערלירען די בירגערליכע רעכט, ובכן פון פאסיווען און אקטיווען וואהל רעכט, פון דערפילען אדוואקאטען-פונקציעס א.וו.וו.

אין שייכות מיט די אמנעסטיע - קלאנגען ווענדט מען די אויפמערקזאמקייט אויף דעם פאקט, אז אויף א זיצונג פון דער בודזשעט - קאמיסיע האט איינער פון די בעבע-דעפוטאטען נישט לאנג צוריק ערקלערט וועגען דער נויטיגקייט צו ארויסגעבען אנ'אמנעסטיע, מאטיווירענדיג עס מיט אפשפארונגס-טעמים.

לאדז, 21 יאנואר 1932

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 21 יאנואר 1932

דער זין פון דער דעמאגאגיע

די אנטי-יודישע אגיטאציע פון דער ענדעציע, וואס ווערט איינגעהאמערט מיט א מערקווירדיגער און סיסטעמאטישער עקשנות, קאן צוגעפיהרט ווער'ן צו עטליכע גרונד-טעזען: די יודען זענען בכלל שלעכטע פאליטיקער, דעריבער פאלט מיט דער צייט זייער ווירקונג און השפעה; זיי האבען אבער אין זיך גענוג געשיקטקייט אויסצונוצען פאר זייערע צוועקען די בעזונדערע קאניונקטורען. ספעציעל אין פוילען זענען זיי איינער פון די שטיקזיילען, אויף וועלכע עס האלט זיך דער איצטיגער רעזשים פון דער סאנאציע. די יודען אונטערשטיצען די סאנאציע נישט אומזיסט, זיי בעקומען דערפאר גוט בעצאהלט, סיי אין דער פארם פון קאנצעסיעס, וועלכע זיי האבען שוין ארויסגעפרעסט, סיי אין דער פארם פון צוקונפטיגע הנחות. מיט איין ווארט, די יודען נוצען אויס דעם רעזשים, כדי זיך צו פעסטשטארקען און פערפעסטיגען און דערפון קומט דער פועל-יוצא: אלע פוילישע כוחות אויף אלע געביטען דארפען מאבילעזירט ווערען, כדי צו פערטרייבען די יודען פון די פעטע און אנגעווארימטע פאזיציעס, וועלכע זיי האבען פערכאפט. אט דאס איז אונגעפעהר די יודישע קאנצעפציע פון ראמאן דמאווסקי'ס ריכטונג. יעדענפאלס אזוי ווערט זי פארגעשטעלט פאר דער מאסע מיט אגיטאציע-צוועקען.

אין דער ווירקליכקייט איז דאס לעבען פון די יודען אין פוילען גאר אנ'אנדערעס און מען קאן נישט זאגען, או דאס זאל נישט זיין בעקאנט די פיהרער פון דער ענדעציע. דאס פוילישע יודענטום איז אין ווירטשאפטליכער הינזיכט פאגראמירט און שטעלט מיט זיך פאר א בילד פון רואין און פערניכטונג. דער יודישער ווירטשאפטליכער ארגאניזם אין פוילען, וועלכער איז געווען אפגעשוואכט פון בא[י]קאט נאך פאר'ן קריג און איז דערנאך איינגאנצען אויפגעטרייסעלט געווארען דורכ'ן קריזיס און דער אונגעהויערער שטייערן-בעלאסטונג, גסס'ט ממש אויס פון טויזענדער וואונדען. דער בעגריף פון יודישען מיטעלשטאנד אין פוילען איז געווארען א פיקציע, הינטער וועלכער עס ליגט בעהאלטען א שווערע טראגעדיע, וואס רופט ארויס גרויל ביי יעדען איינציגען מענש, וואס דענקט וועגען דער צוקונפט. די ווירטשאפטליכע רואין פון די דריי מיליאן יודען אין פוילען שטעלט זיך פאר אנדערש ווי פון די יודען אין סאוויעט-רוסלאנד, און די טראגעדיע שפילט זיך אויך אפ אויף א בעדייטענד קלענערן שטח, ווי ס'איז דער שטח פון קרים ביז ביראָ-בידזשאן: די טראגעדיע שפילט זיך אפ אין דער פוילישער שטאט און שטעטל.

ביים היינטיגען טאג האט שוין קיינער נישט קיין אילוזיעס בנוגע דעם ווי ווייט עס גרייכט די פערניכטונג פון ווירטשאפטליכען לעבען ביי די יודען אין פוילען. דאס ווייס דער קלענסטער בעאמטער אין א פערווארפען ווינקעל, עס ווייס וועגען דעם יעדער שטייער-עקזעקוטאר, וועלכער האט שוין פון לאנג פערלוירען די זיכערקייט, אז זיין נאקאז מוז ערפילט ווערען. אין פוילען איז געווארען וועניגער מיט איין לעגענדע: די לעגענדע וועגען יודישער רייכקייט...

און דעריבער איז עס אנ'אונגעהויערע דעמאגאגיע מצד דער ענדעציע, ווען זי האלט אין איין איינרעדען די מאסען, אז יודען ווערען בעגליקט און בעפרייכערט ביי דער איצטיגער רעגירונג, און די דעמאגאגיע טראפט שוין אן אויף א ווידערשטאנד אפילו נישט פון די יודען גופא.

זעהענדיג, אז דער דאזיגער ארגומענט איז צו אפען לעכערליך און פאלש, פרובט די ענדעציע איהר צווייטען טעזיס: די לעגענדע וועגען דעם, אז די איצטיגע רעגירונג שטיצט זיך אויף די יודען. אז די נאכמאי-רעגירונג געפינט זיך אינגאנצען אונטער יודישער השפעה, אז אנהויבענדיג פון דער יודישער אינטעליגענץ און ענדיגענדיג מיט די רביים אין די קליינע שטעטלעך, זענען די יודען אלע פילארען פון דעם סאנאטארישען רעזשים.

די ענדעציע רעכענט אויף דעם שוואכען ווידערשטאנד מצד דער פוילישער געזעלשאפט געגען דעם סטראשאק פון יודישען ארגומענט. זי רעכענט, אז דער האס און די אלטע מיספערשטענדנישען זענען אזוי גרויס, אז מיט יעדער פאלשקייט קאן מען דא דרייסט אפערירען. די ענדעציע רעכענט, אז אין קאמף, וועלכען זי וועט ארויסרופען געגען דער רעגירונג וועט דער אנטיסעמיטישער איגסטינקט דערשטיקען יעדען אנדערען געדאנק פון געפיהל און דעמאלט וועלען פערניכטעט און צוריבען ווערען די אלע, וואס

די כוואליע פון דעמאראליזאציע

וואס דרינגט אריין אין דער יודישער גאס

אין דער בעגרינדונג פון אונצוטרוי-וואטום, וואס די פעראייניגטע אפאזיציע האט אריינגעטראגען אין סיים פאר דער רעגירונג ווערט דער עיקר בעטאנט דער מאמענט פון דעמאראליזאציע, וואס ווערט אריינגעבראכט אין די לעגאלע פאליטישע פארטייען דורך שיקען קאנפידענטען, דורך אונטערהארכען און אויסשפירען, וואס דאס איז ענטפלעקט געווארען אויפ'ן פראצעס פון די בריסקער ארעסטירטע. דעפ. גרינבוים רעדט ארום דיזעלבע ערשיינונג, וואס לאזט זיך בעמערקען אויך אין יודישען לעבען אין א נאך מעהר הויכער און ציניש[ער] פארם. ער שרייבט:

„דאס סיסטעם (פון דעמאראליזאציע) בעשטעהט אין פאוואריזירען די ערגסטע, אין בעדינען זיך מיט מענשען, וואס האבען בויגיגע קארקען און קופערנע שטערנס, וואס זארגען פאר זיך און פאר זייערע קליקעס און שותפים, אין אפסטראשען פחדנים, נישט דעצידירטע, אויסגערעכנטע, פאר וועלכע דער איינציגער וועג-ווייזער, דער איינציגער קריטעריום איז שרעק. ווען נאר עס איז פאראן א נויטווענדיגקייט צו „געווינען" די יודען, צו ברעכען זייער ווידערשטאנד, צו צווינגען, אז זיי זאלען בעגעהן א טאט, וואס איז געגען זייערע אינטערעסען און געגען זייער ווילען און וואס איז נייטיג פאר די מאסגעבענדע פאקטארען, ווערט אנגעווענדט איינער אדער דער אנדערער מיטעל אדער ביידע מיטלען. און דאס ווערט געטון אהן זשענירען זיך, פונקט ווי מיט יודען קאן מען נישט און מען דארף נישט אנדערש האנדלען.

יא, א דזשונגעל האט זיך פונאנדערגעוואקסען איבער דער יודישער גאס, א דזשונגעל, פול מיט היענעס, מיט גיפטיגע און עקעלהאפטיגע קריכיגע ווערים. פערשידענערליי פאווארייטען, קלענערע און גרעסערע, געשעפטסמאכערס, וואס געניסען פון בעקאנטשאפטען, וואס זענען זיכער אין בעצאהלט פאר זייערע פערדינסטען, פינסטערע אינדיווידואומס, וואס האבען נישט קיין עהרע און חירדע' וואס נוצען אויס דעם דלות און דערנידערונג, זיי האבען זיך צולעגט איז אונזער לעבען און געניסען פון אפיעקע מצד די מאכטהאבער. דאס גאנצע איבעריכע לעבען אונזערס איז זיי אפגעגעבען געווארען אין פאכט. זיי פערשפרייטען שרעק און שוחד, זיי אינפארמירען די מאכט, זיי רופען נאך הילף אין יעדער ווייל, ווען עס דראהט זיי א געפאהר און בעקומען די הילף, זיי סאנקציאנירען אין נאמען פון די יודען גאטירליך דעם איצטיגען מצב פון דלות און אונטערדריקונג.

דאס איז פריהער נישט געווען. אפילו אין די צייטען, ווען עס האט געהערשט דער פראגראמעסיגער אנטיסעמיטיזם. מען האט אונז בעקעמפט, מען האט אונז אונטערדריקט, אבער מען האט אונז נישט אונטערגעקויפט, מען האט נישט פראטעזשירט קיין נישטיגען געשעפטסמאכער, קיין נידערטרעכטיגען אבסקוראנטיזם, מען האט נישט פערשפרייט צווישען אונז קיין געמיינהייט, מען האט נישט אויסגעפרעסט ביי אונז קיין אונטערטעניגקייט.

צו דעם רעכענונג, וועלכען די פוילישע אפאזיציע וועט צושטעלען, האבען מיר פיל, זעהר פיל צוצוגעבען".

יודען לעבען דאָ אויף דער וועלט

די פלענער פון די סאוויעטען בנוגע ביראָ-בידזשאן

אין ניו-יארקער „פארווערטס" שרייבט צביון [אפשר איז א גוטע ידיעה וואס דער קאנגרעס פון די סאוויעטען, וואס איז אפגעהאלטען געווארען אין מאסקווע, האט אקצעפטירט דעם בעשלוס פון דער צענטראל-עקזעקוטיווע, אז ביראָ-בידזשאן זאל אין 1933 פראקלאמירט ווערען אלס א יודישע טעריטאריע.

אפשר וועט דאך אמאל ארויסקומען עפעס פון ביראָ-בידזשאן. דיכער איז, אז די סאוויעטישע רעגירונג איז פעראינטערעסירט, אז ביראָ-בידזשאן זאל בעזעצט און קולטיווירט ווערען. עס איז גאנץ גלייך צוליב וועלכען צוועק. דער פאקט, וואס די סאוויעטישע רעגירונג גיט אויס אויף דעם אויפבוי פון ביראָ-בידזשאן אזעלכע גרויסע סומעס געלד, אין דער בעסטער בעווייז, ווי גרויס עס איז דער אינטערעס פון דער סאוויעטישער רעגירונג אין ביראָ-בידזשאן.

און מען קען ספעקולירען וועגען דעם וויפיל יודען פון ראטען-רוסלאנד וועלען זיך בעזעצען אין ביראָ-בידזשאן. איך, צום ביישפיל, גלויב, אז די צאהל וועט נישט זיין קיין גרויסע, ווייל מיט דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע אין ראטען-רוסלאנד וועט וואס ווייטער אלץ מעהר אפגעשאפט די נויט פון די יודען אין ראטען-רוסלאנד זיך אריבער צוקלויבען אזוי ווייט ווי אין ביראָ-בידזשאן. די גרויסע יודישע מאסען ווערען אריינגעצויגען אין דער אינדוסטריע. אבער די סאוויעטישע רעגירונג זוכט טאקע איצט צו ווערבירען פאר דער קאלאניזאציע און פאר דעם אויפבוי פון ביראָ-בידזשאן יודען פון אנדערע לענדער. אין ווען די בעציהונגען צווישען ראטען-רוסלאנד און פוילען זאלען זיך פערבעסערן, וועט די יודישע בעפעלקערונג פון פוילען קענען צושטעלען א גאנץ בעדייטענדע צאהל רעקרוטען פאר ביראָ-בידזשאן. די לאגע פון די יודישע מאסען אין פוילען איז אזא שרעקליכע, אז די וואלטען גערן פאהרען נישט נאר אין ביראָ-בידזשאן, נאר אפילו אויפ'ן צפון-פאלוס.

וואס נאך גוטס וועגען יודען קען מען דערצעהלען?

אפשר קען מען דערצעהלען, אז נישט קוקענדיג אויף דער שלעכטער צייט און די אלע פערפאלגונגען, וואס יודען זענען אויסגעשטאנען, לעבען די דאך.

מיר לייענען ווייניג אין די יודישע צייטונגען ווי עס לעבען די יודען. אין די צייטונגען ווערט מיינסטענס דערצעהלט ווי יודען שטארבען, ווי יודען ווערען פערפאלגט, אבער ווי זיי לעבען דערצעהלט מען אונז גאנץ ווייניג. מיר דערוויסען זיך גלייך ווען מען מאכט ערגעץ אנ'אנפאל אויף יודען. די מען לאזט אונז אפילו גלייך וויסען, וועלכער עס איז אנטיסעמיט, אפילו גארנישט קיין וויכטיגער, האט גערעדט שלעכט אויף יודען, אבער פון דעם טאג טעגליכען לעבען פון די יודען דערצעהלט מען אונז זייער ווייניג. און איז דאך אין דעם יודישען לעבען פעהאן אויך עטוואס אויסער פאגראמען און שלעכטע אנטיסעמיטישע ווערטער. בעשטעהט דאך דאס יודישע לעבען נישט פון פאגראמען. זענען דאך אין דער ווירקליכקייט פאגראמען בלויז אומגליקליכע אינצידענטען אין דעם יודישען לעבען, אבער נישט דאס לעבען גופא. טוען דאך עפעס יודען, האלטען זיי דאך אויף א יודיש לעבען, א יודישען קולטור-לעבען אפילו אין די איצטיגע בעזונדערס שלעכטע צייטען. איז דאס נישט איבערטערעסאנט צו וויסען ווי זיי טוען דאס? די האלטען אויס אין דער איצטיגער אומגליך שווערער צייט קינדער-שולען, בילדונגס-אנשטאלטען און פערשידענע אנדערע קולטורעלע אינסטיטוציעס, ווי אזוי קענען זיי עס? און עס דרוקען זיך ביכער און עס געהען ארויס צייטונגען און עס ווערט אנגעפיהרט א פאליטישער קאמף, א קולטור-קאמף, א פארטיי-קאמף, איז דאס נישט אינטערעסאנט צו וויסען? דאכט זיך א סך אינטערעסאנטער ווי נייעס וועגען א פאגראם.

און איך גלויב דעריבער, אז עס איז אפשר טאקע וויכטיג צו דערצעהלען, אז יודען לעבען דאך.

האלבע יודען, פערטעל און אכטעל יודען

היטלער'ס פלענער צו רייניגען די גערמאנישע ראסע

מיר האבען שוין געהאט ביטגעטיילט וועגען ממש וואהנזיניגען איינפאל פון היטלעריסטישען דאקטוירים צוזאמענפאהר אין לייפציג צו רעגלאמענטירען די חתונות און בכלל די געשלעכטליכע בעציהונגען צווישען דייטשען און יודען. דאס זאל געטון ווערען אין אינטערעס פון דער ריינקייט פון דער דייטשער ראסע. די דייטשע ליבעראלע פרעסע ברענגט בעריכטען וועגען דעם ווילדען בעשלוס און קאמענטארען, וועלכען ער פערדינט.

אויפ'ן קאנגרעס האט פראפעסאר שטאמלער אפגעגעבען א בעריכט וועגען זיינע פארשונגען איבער די מעטאדען ויין צו מאכען די גערמאנישע ראסע פון פרעמדע ווירקונגען און קודם כל פון יודישע. אין היטלערס מלוכה דארפען חתונות צווישען יודען און דייטשען ווערען פערבאטען. בנוגע דעם הערשט צווישען די היטלעראווצעס א פולשטענדיגע איינשטימיגקייט. אבער ווי אזוי זאל מען בעשטימען ווער עס איז א דייטש און ווער א יוד, וואו ענדיגט זיך די דייטשישקייט און הויבט זיך אן די יידישקייט? איבער דער דאזיגער פראגע האט זיך געבראכען דעם קאפ דער פראפעסאר שטאמלער און מיט אמת דייטשער גרינדליכקייט און סיסטעמאטישקייט האט ער איינגעטיילט די געמישטע דייטשע עלעמענטען אין פאלגענדע קאטעגאריעס: האלבע יודען. ד. ה. אזעלכע, וואו איינער פון די עלטערן אדער ביידע זיידעס זענען געווען יודען, פערטעל און אכטעל יודען (אזעלכע, ביי וועלכע עמיצער פון די אבות איז געווען א יוד) ערשט די לעצטע קאן מען מיט א געוויסע פארבעהאלט בעטראכטען פאר דייטשען.

די דערמאנטע איינטיילונג איז דעם היטלעריסטישען פראפעסאר נויטיג. כדי צו קענען אנווענדען פערהיטונגס-מיטלען און שטראף-מיטלען געגען פרעמדע ראסען. דער קאדעקס פון היטלערן דארף ענטהאלטען די פאלגענדע פונקטען: דייטשען ווערט פערבאטען צו שליסען הייראטען מיט פרעמדע ראסען, געשלעכטליכע בעציהונגען פון דייטשען מיט פארשטעהער פון פרעמדע ראסען וועט בעשטראפט ווערען מיט שווערער תפיסה פאר די פארשטעהער פון דער אנדערער ראסע און מיט ווירמע פאר די דייטשען, אימיגראציע פון פרעמדע ראסען ווערט פערבאטען, א פארשטעהער פון א פרעמדער ראסע קאן קומען קיין דייטשלאנד בלויז אין אויסערגעוועהנליכע פאלען.

כדי אפצוהיטען די ריינקייט פון דער ראסע, דארפען געגרינדעט ווערען ספעציעלע ראסען-אמטען, וואו יעדער דייטש וועט אינטערזוכט ווערען בנוגע דער ריינקייט פון זיין אפשטאמונג. אין דער טאבעלע, וואס שטאמלער האט אויסגעארבייט, ווערען שווערע קראנקהייטען, וואס זענען איבערגעגעבען געווארען בירושה, בעצייכענט מיט הינדערטס פונקטען, מאנגלען אין אינטעליגענץ גאר מיט זעקס פונקטען, מאראלישע דעפעקטען מיט פופצעהן פונקטען, אבער דאס נישט קענען דייטשע שפראך, ווערט בעצייכענט מיט 25 פונקטען. די, וועלכע וועלען נישט בעזיצען קיין שום פעהלערען, וועלען געהערען צום איידעלען מין פון מעשליכען געשלעכט. די גרופען. וואס וועלען בעזיצען פון 25 ביז 100 פונקטען, וועלען געהערען צו די מענשען, בנוגע וועלכע עס איז נישט געוואונשען זיי זאלען האבען קינדער, ענדליך די, וואס בעזיצען גאנצע 100 פונקטען, וועלען דארפען סטערילעזירט ווערען (דאס הייסט, עס וועט איבער זיי געמאכט ווערען אנ'אפעראציע זיי זאלען נישט קאנען האבען קיין קינדער.)

אט אזעלכע פארשונגען און אזעלכע דיסקוסיעס זענען געפיהרט געווארען אויף א צוזאמענפאהר פון דאקטוירים אין א לאנד פון אייראפע, וואס גרייט זיך איינציכען צו פייערען דעם הונדערטסטען יאהרצייט פון געניאלען דיכטער געטע.

ווי ווירד זיך דערוויסענע אנטקעגענען צושטעלען דעם אויפגערייצטען המון. די ענדעציע רעכענט דערביי צו דערגרייכען צוויי צילען: אין דער אנטיסעמיטישער זאווערוכע צו דערשטיקען די סאנאציע און אוועקרייסען זי פון דער מאסע און גלייכצייטיג דערשטיקען און פערניכטען די יודען, וועלכע זי האסט מיט דעם זעלבען בלינדען האס ווי היטלער אין דייטשלאנד.

אט דאס איז דער קאלטער זין פון דער ענדעקישער טאקטיק. א קאלטער און פערברעכערישער, ווייל ער ווערט געמאכט מיט קיהלער אויסרעכענונג און איבערלעגונג, נישט אריינגעהענדיג אין די קאנסעקווענצען, וועלכע די זאוויערוכע קאן האבען סיי פאר די בעזונדערע טיילען פון דער מלוכה, זיי פאר דער מלוכה אלס גאנצער.

ק. פ. פ.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודביאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען.

פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען וו. ז. וו. פלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

די צוקונפט פון יודישער טעאטער

אנ'אינטערעסאנטע דעבאטע אין פאריז.

אין פאריז איז די טעג פארגעקומען א דעבאטע איבער'ן יודישען טעאטער, אין גרויסע זאל „מוטואליטע".

גרויסע קענער פון טעאטער האבען ארויסגעזאגט זייער מיינונג און דיספוט, וועלכער האט געזאלט ווערען אנ'אנקלאגע אויפ'ן יודישען טעאטער, באר האט זיך פערוואנדעלט אין א לויב־געזאנג אויף זיין חשבון.

דער אווענד ווערט געעפענט דורך י. יעפרויקין, וועלכער לייטעט איין די דיסקוסיע. ער ערקלערט זיך אלס פריינד פון יודישען טעאטער אפילו פון אלטען יודישען פאלקס־טעאטער, ער דענקט מיט רעכט, אז ס'איז אנ'אלטער נישט געשליפענער דימענט און האלט, אז די פארמולירונג פון היינטיגען דיספוט איז נישט קיין געלונגענע.

„צי האט דאס יודישע טעאטער א צוקונפט?" פארוואס עפעס גראד דאס יודישע טעאטער און נישט אנדערע קולטור־צווייגען? מיר וואלטען זיך בעסער געדארפט פרעגען, צי מיר ווילען, אז דאס יודישע טעאטער זאל עקזיסטירען?

דער פראקוראר פון טעאטער איז י. שעכטמאן. ער גיט א קורצען איבערבליק איבער דער געשיכטע פון דער ענטוויקלונג פון יודישען טעאטער און ער שטעלט זיך בעסער אפ אויף דער ענטוויקלונגס־בעגליבקייטע פון טעאטער.

איינע פון די פארוואורפען, וואס שעכטמאן מאכט דעם יודישען טעאטער איז, וואס ער האט נישט קיין קאנטאקט צווישען דער אינטעליגענץ און צווישען די ברייטע מאסען. ער האלט, אז דאס טעאטער האט זיך געשאפען אהן דער אינטעליגענץ און אהן דעם אנטייל פון דער יודישער אינטעליגענץ איז די נאך ביז איצט פערבליבען. עס איז נישטא אין יודישער טעאטער — האלט דער „פראקוראר" שעכטמאן — קיין ארבייטס־מעגליכקייט פאר'ן יודישען אינטעליגענט.

דער בערימטער רוסישער טעאטער־קענער

(פון אונזער קארעספאנדענט)

פירשט ס. וואלקאנסקי טיילט זיך מיט'ן עולם מיט זיינע אינטערעסאנטע ערינערונגען וועגען דער „הבימה".

צווישען די 25 סטודיאס — זאגט וואלקאנסקי — וועלכע האבען צו יענער צייט געארבייט אין מאסקווע — איז די „הבימה"־סטודיא געווען די מעהר ערנסטע, די מעהר איבער־געגעבענע צו דער ארבייט. דער גרויסער רוסישער קריטיקער שטעלט זיך אב אויפ'ן קינסטלערישען כאראקטער פון „הבימה" און וועגען דעם פסיכאלאגישען שטעמפעל פון די „הבימה"־אויפפיהרונגען.

— קיינער האט נישט אזוי ארויסגעבראכט — זאגט קניאז וואלקאנסקי — די אלטע־טימליכקייט פון מענשען, ווי „הבימה", ביי אירע אויפפיהרונגען. ער האט ארויסגעפיהלט פון אירע פארשטעלונגען די טיפקייט פון דער אמתער אלטער אנטיקער טראגעדיע.

קניאז וואלקאנסקי שטעלט זיך אב אויף די איינדרוקען וועלכע ער האט געהאט ביי די פארשטעלונגען פון „הבימה", אויף דער שפראך־פראגע, אויף דער ריטמיק.

דער בעקאנטער יודיש־רוסישער פובליציסט פאקליאקאוו־ליטאווצעוו הויבט אן זיין רעדע:

— צי האט דאס יודישע טעאטער א צוקונפט? די קשיה איז אביסעל א נארישע קשיה, דער יודישער טעאטער פרעגט גאר־נישט קיין קשיה, צי דארף מען איהם, צי ניין. ער איז דא, ער איז אויפגעבויט געווארען דורך דער יודישער אינטעליגענץ, וועלכע האט איהם נישט ארויסגעצויגען פון קאפ. זי האט איהם געפונען אין יודישען לעבען, אין די אלטע יודישע מנהגים, אין פורים־שפיל, אין חתונה־בדחנות, איבערהויפט אין יום טובדיגען גייסט פון יודישען פאלק, וואס האט גארנישט אלע מאל געוויינט, געקרעכצט און זיך געשלאגען „על חטא".

יעקב קאליך רעדט אלס „פאכמאן" פון יודישען טעאטער, אלס איינער, וואס קען איהם נישט נאר טעארעטיש, נאר אויך פראקטיש. ער בעווייזט דעם „פראקוראר" פון יודישען טעאטער, אז דאס יודישע טעאטער איז געשאפען געווארען דורך אינטעליגענטען, משכילים — איז נישט גאלדפאדען געווען אנ'אינטעליגענט? איז נישט יעקב גארדין געווען אנ'אינטעליגענט?

נ. פראנק ענטפערט אויף עטליכע פונקטען י. שעכטמאנען.

„דער פראקוראר האט געזאגט, אז אין יודישען טעאטער האט זיך נאך ביז אהער די מאסע נישט בעגעגענט מיט'ן יודישען אינטעליגענט. ערשטענס איז די בעהויפטונג זעהר צווייפעלהאפט („ווילנער", „הבימה", קאמער־טעאטער פון מאסקווא, מאריס שווארץ־קונסט־טעאטער) און אויב אפילו עס זאל אמת זיין, ווער זאגט אונז אז זיי וועלען מארגען זיך נישט בעגעגענען? קענען מיר וויסען, וואס די צוקונפט ברענגט אונז?

דאס יודישע טעאטער — זאגט נ. פראנק — איז געבוירען געווארען פון דער יודישער מאסע און דאס איז נישט זיין חסרון, נאר דווקא זיין מעלה אויב דאס פאלק האט א צוקונפט — האט א צוקונפט דאס יודישע טעאטער.

דער בעקאנטער קונסט־מאלער ישכר ריבאק שטעלט זי[ך] ספעציעל אפ אויף די לייסטונגען פון „הבימה" און רעדט וועגען די זעהר ארציג און ווארים. ער האט געזעהען דאס יודישע טעאטער אין רוסלאנד און ער איז פול מיט ענטציקונג פאר איהם. ריבאק גלויבט שטארק, הייס אין דער צוקונפט פון יודישען טעאטער.

פ. ה.

אויפ'ן בוים זיצט דער קאכאנעק...

דער טיטול־קעפעל קלינגט אפשר זעהר פארעטיש, די מעשה אליין איז אבער זעהר פראזאאיש און אפשר וועלען פאעטען דא געפינען א פונק פון דיכטונג, פשוטע מענשען וועלען דא געפינען געוועהנליכע מענשליכע שוואכקייטען.

געשעהען איז עס אין שטעטעלע אסטראג (וואהלין) דארט האט די פרוי חנה גרינשטיין זיך בעקענט מיט'ן בעאמטען ביי א רעיענט, גוסטאוו הריביוק. נאך דער קאנטשאפט איז תנה'לעס מאן אוועקגעפאהרען און גוסטאוו האט זיך געקליבען צו פערנעהמען זיין ארט.

איז אבער דער ה' גרינשטיין פלוצלונג צוריקגעקומען און געטראפען דאס פארעל אין א פיקאנטע פאזע, געווען איז עס פארטאג. דערזעהענדיג דעם מאן איז גוסטאוו — אין דער אונטערוועש — ארויסגעשפרונגען דורכ'ן פענסטער. גרינשטיין — נאך איהם. גוסטאוו האט א באקעטער נישט געקענט לויפען אויפ'ן גאס. דער טויער פון הויף איז אגב געווען פערמאכט האט ער אבער מורא געהאט פאר גרינשטיינס מתנת ידים און ער איז שנעל ארויפגעקראכען אויף א בוים.

גוסטאוו — אויבען, גרינשטיין — אונטען. פאלט גרינשטיין אויף א המצאה און ער בינד אפ פון דער קייט זיינס א גרויסען, ווילדען הינד און ער בינד איהם צו צום בוים, זאר נאר גוסטאוו פרובען אראבגעהען און ער וועט בלייבען מיט איין אבר ארעמער.

זיצט גוסטאוו אויפ'ן בוים ציטערט פאר קעלט און האט מורא אראפצוגעהען דערווייל ווערט טאג. שכנים קומען זיך צונויף און — לאכען.

סוף כל סוף האבען גוטע מענשען פערמיטעלט און גרינשטיין האט אבגעבינדען דעם הינד זיינעם. גוסטאוו איז אראב פון בוים, אבער — געפאלען אין חלשות.

אין א ערנסטען צושטאנד, א פערקילטער האט מען איהם אפגעפיהרט א היים, וואו ער ליגט איצט מיט 39 גראד היץ.

שייטלען
מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
צו ביליגע פרייזען
ביי קערש, סקווערעווא 15
לינקע אפיצינע, 1-שטער שטאק.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
בעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פינאנדערגעטרייבן איבער דער שטאט.

„דא. ק.". נייער ריזיגער אעראפלאן פון די דארניער־פאבריקען

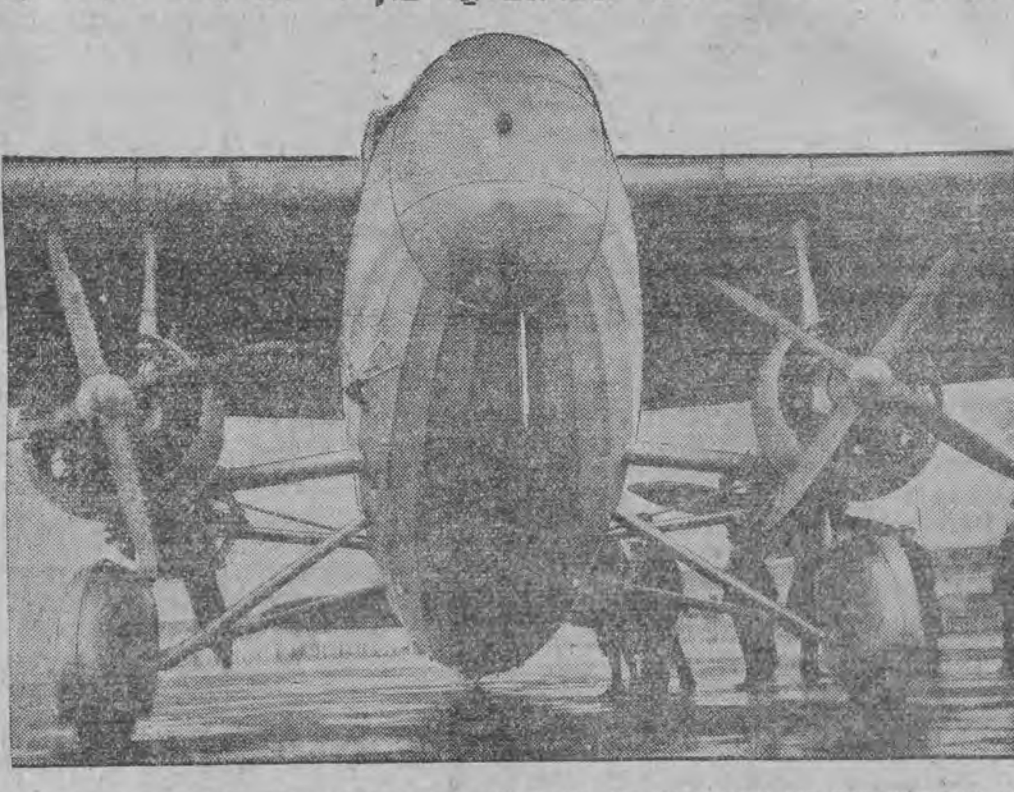

דער עראפלאן האט פיר מאטארן און קאן ענטוויקלען א געשווינדיגקייט פון 200 קילאמעטער א שעה.

„טעאטער געשפילט"

(סקיצע)

פון ר. זלמנ'ו.

ביידע זענען געווען יונג, שעהן, געבילדעט בעשיידען און גוט אפ.

זי איז געווען א טאכטער פון פיינע און פערמעגליכע עלטערען, און ווייל זי האט געצייגט גרויס טאלאנט און נייגונג צו שפילען טעאטער, האט זי שטודירט די דראמאטישע קונסט.

ער איז געווען א זוהן פון רייכע און אנגעזעהענע עלטערען, א פערוואלטער פון א רייכער פירמע און זעהר א פעהיגער געשעפטס־מאן.

האבען זיך ביידע בעקענט אויף א געבורטסטאג־פארטי, אין ביידענס א בעקאנטע הויז, און...

זיי זענען געווארען גוטע פריינד.

און א פאר זענען זיי געווען — טאקע ווי פון איין געוואנד געשניטען.

כמעט ביידע גלייך אין זייער וואוקס. זייער בילדונג, זייער שעהנקייט און אויך אין זייערע כאראקטערען.

זענען די אבער ביידע געווען אויך היבשלעך שעהמעוודיגע.

פלעגען זייערע בעגעגענישען, צוזאמענטרעפונגען, שפאצירען און בעזוכען אריבער מעהר אין שוויגען, טרוימען און זינגען לידער, איידער אין רעדען וועגען זייערע שטרעבונגען און פערלאנגען, זייערע געפיהלען און סימפאטיעס.

וועגען „תכלית" האבען די זיך געשעהמט צו רעדען.

און וואכען זענען געפלויגען, מאנאטען זענען פערשוואונדען, יאהרען זענען אריבער. זי איז שוין אנ'אקטריסע געווארען, ער — א סוחר.

ער האט אנגעהויבען צו גלויבען, אז די האבען איינער דעם צווייטען שוין גענוג שטודירט און לערנען געקענט, אז די פאסען זיך זעהר שטארק, אז די רעספעקטירען און שעצען זיך גענוג איינער דעם צווייטען, און אז די פיהלען שוין ביידע די ריכטיגע ליבע איינער צום צווייטען.

ער האט דעריבער שוין פעסט בעשלאסען צו „ערקלערען" זיך איהר און „בעטען איהר האנד"...

איז ער דאך אבער א שעהמעוודיגער, האט עס איהם ווידער גענומען זעהר לאנג ביז ער האט ענדליך „געפאקט" דעם פאסיגען מאמענט, און דעם ריכטיגע פלאץ, צו אויפדעקען פאר איהר זיין הארץ און איהר מאכען זיין שוין פון לאנג בעשלאסענעם פארשלאג.

און ווי ערשטוינט איז ער געווארען, ווען זי האט זיין פארשלאג אויפגענומען אזוי קאלט. איהר ענטפער איז געווען אזוי קורץ און שארף און אזוי אהן שום צייכען פון ליבע, אפילו נישט פריינדשאפט און רעספעקט צו איהם, אז... דער ענטפער האט איהם געטראפען ווי מיט א שארפען שפיז גלייך אין הארצען אריין.

א שווער געטראפענער, טיף־בעליידיגטער און אין הארצען אנגעריפענער איז ער דעמאלט אוועק פון איהר; אוועק — אום מעהר זיך קיינמאל שוין נישט בעגעגענען מיט איהר און זי מעהר נישט זעהן און קענען.

און ווען זיי זענען אין יענעם אווענד געקומען יעדער פון זיי צו זיך אהיים, האבען זיי ביידע געבוי־ענט מיט חרטה.

ער — ווייל ער האט זי דערקענט, פערשווענדעט אומזיסט אזוי פיל צייט, געלד און הארץ.

זי — ווארום זי האט איהם אזוי שלעכט בעהאנדעלט, אזוי שארף און פרעך ענטזאגט. פארוואס האט זי עס געטון? זי ווייס אליין נישט. איז דאס געווען בלויז א קאפריז אזא? יעדע־ש־אלס איז זי איצט ארומגעגאנגען ווי א צומישטע.

ער האט בעשלאסען מעהר נישט צו געהען מיט פרויען, און נישט זוכען ביי זיי קיין פריינדשאפט און געטרייקייט, וואס זיי האבען נישט — לויט זיין נייע „ערפאהרונג" און איבערצייגונג. קורץ: ער איז געווארען א בלוטיגער שונא פון פרויען אין אלגעמיין. און האט בעשלאסען צו נוקם זיין זיך אין איהר, אויב נאר ער וועט האבען די געלעגענהייט דערפאר...

זי ווידער האט בעשלאסען מער נישט צו בעהאנדלען אזוי שלעכט די מענער, וועלכע זענען „צומאל" דאך אזוי ערנסט ווי אט ער און אונשולדיג ווי קליינע קינדער...

* * *

און ווידער זענען וואכען געפלויגען, מאנאטען פערשוואונדען און יאהרען אריבער.

פאר דער צייט האט ער זיך שוין כמעט ווי פערגעסען אין איהר, און זי?

זי האט זיך ארומגעזעהען, אז זי פיהלט צו איהם א שטארקע בענקעניש, טאקע א ריכטיגע ליבע, פון וועלכער זי קען זיך נישט בעפרייען און וועט זיך אפשר קיינמאל נישט בעפרייען.

זעהר עלעגאנט און זעהר פיין איז ער געווען צו איהר. ער האט זי בעהאנדעלט ווי א ריכטיגער נאבעלמאן.

דערצו איז ער דאך אזוי שעהן, קלוג, פעהיג, און ס'איז דאך קיין צווייפעל נישט, אז ער וועט זיין א זעהר גוטער, טרייער און איבערגעגעבענער מאן, און זיין פרוי וועט ביי איהם האבען א זעהר גליקליכען לעבען.

זי האט דעריבער אנגעהויבען זיך באכפרעגען וועגען איהם, האט זי זיך דערוואוסט, אז ער האט נאך נישט זיין „בעשערטע", ער איז נאך „צום האבען".

און גלויבענדיג, אז אויך אין זיין הארץ טליעט נאך די ליבע צו איהר, פונקט אזוי, ווי אין איהר הארץ ברענט נאך די ליבע צו איהם, האט זי בעשלאסען צו אויפזוכען איהם, פראבירען בענייען זייער פריינדשאפט, פיללייכט וועט זיך נאך אויך בענייען זיין ליבע צו איהר, און...

זיי וועלען ענדליך חתונה האבען און זיין צוזאמען גליקליך, ווי ער האט דאס אזוי געוואלט דעמאלט, און זי וויל דאס איצט...

און אפווארטענדיג מיט'ן גרעסטען אומגעדולד די געלעגענהייט, איז איהר ענדליך געלונגען צו בעגעגענען זיך מיט איהם, און ווידער טאקע אין דער זעלבער הויז, וואו זיי האבען זיך צום ערשטען מאל בעגעגענט, בעקאנט, נאך וואס זייער פריינדשאפט האט זיך אנגעהויבען.

איצט האט זי פאר איהם געעפענט איהר הארץ, און זי איז ערשטוינט געווארען, ווען ער האט איהר פארשלאג אויפגענומען אזוי קאלט, אז זי איז שיער נישט פערפרוירען געווארען, שטעהענדיג נעבען איהם און ווארטענדיג אויף זיין ענטפער.

און אויך זיין ענטפער איז איצט געווען קורץ און שארף, און אזוי אהן שום שפור פון ליבע און רעספעקט צו איהר, אז ער האט זי געטראפען ווי מיט א קאלטען און שארפען מעסער איז טאמע מיטען פון איהר הארץ.

— ווארום האט איהר מיר דעמאלט ענטזאגט!?

— האט ער זי קאלט געפרעגט, ווי א ריכטער דעם פערברעכער.

— איך האב דעמאלט מיט אייך געשפילט טעאטער! — האט זי מיט תחנונים געענטפערט.

— האב איך דעמאלט אויך געשפילט טעאטער! — האט ער שטרענג געענטפערט, און איז אוועק פון איהר א צופרידענער מיט זיין נקמה..

א קינד אין הויז, איז א שטרענגער קריטיקער אין הויז

(די עלטערן דארפען וויסען ווי זיך אויפצופיהרען)

פון ג. בער.

אויף א פערזאמלונג פון מעדיקער, איז איין מאל געווען געווידמעט איינגאנצען צו דער פראגע פון קינדער-דערציהונג. דארט האט זיך בישט בערעדט וועגען וואס צו לערנען מיט'ן קינד, נאר ווי אזוי זיך צו בענעהמען צום קינד, און ווי אזוי די עלטערן דארפען זיך בענעהמען צווישען זיך אליין אין'ם קינדס אנוועזענהייט. צווישען די פערשיידענע פונקטען, וואס האבען א שייכות צו אט דער פראגע, איז אויך גערעדט געווארען וועגען דעם, ווי אזוי דאס קינד זעהט זיינע עלטערן, ווי אזוי ער קוקט אויף זייערע האנדלונגען, און וואס פאר א ווירקונג דאס האט אויפ'ן קינד.

דערביי איז אנגעוויזען געווארען אויף איין גרויסען טעות. וואס אלע עלטערן — אפילו די אינטעליגענטסטע — בעגעהען זעהר אפט בנוגע זייער קינד: זיי פערגעסען, אדער ווייסען אינגאנצען נישט, אז א קינד אין הויז איז קיינמאל נישט קיין גלייכגילטיגער צושויער, ווען עפעס קומט פאר אין זיין געגענווארט. דאס קינד בעמערקט זאכען, און פארמירט זיך זיין אייגענע מיינונג וועגען זיי. נאך מעהר ◆ ויפמערקזאם איז דאס קינד דווקא איבער די זאכען, מיט וועלכע מען היט זיך פאר איהם, און דאס מוזען נישט זיין נאר אזוינע זאכען, וואס זענען דירעקט נוגע דעם קינד. אפילו זאכען, וואס ווי די עלטערן קאן זיך אויסדאכטען, האבען קיין שום אינטערעס נישט פאר'ן קינד. געהען אויך זעלטען פערביי, אז דאס קינד זאל זיי נישט בעמערקען. יעדע טאטע-מאמע האבען שוין נישט איינמאל געשטויגט, ווען זיי האבען פלוצים דערהערט פון זייער קליין קינד (אפשר נישט עלטער פון 4 אדער 5 יאהר) א ווארט וועגען עפעס, וואס זיי האבען קיינמאל נישט געגלויבט, אז דאס קינד האט עס בעמערקט אדער געהערט.

און ווען טאטע-מאמע הערען אזוינס, גרויסען זיי זיך מיט דער חכמה פון זייער קינד און בערימען זיך דערמיט פאר אלע שכנים און פריינד, אבער זיי פאלט נישט איין, פונדעסטוועגען, אז דאס דאזיגע קלוגע קינד האט נישט נאר געהערט אדער בעמערקט די רייד אדער די האנדלונג, וועגען וועלכע ער „פלאפעלט" שפעטער ארויס, נאר, אז פון יענע רייד אדער האנדלונג איז ביים קינד אויך געבליבען א געוויסער איינדרוק; און דאס איז דאס וויכטיגסטע. ווארום אט די איינדרוקען אויפ'ן קינדס מוח און גייסט זענען עס דאך די הויפט-פאקטארען אין דעם קינד'ס אויפפיהרונג; לויט אט די איינדרוקען, וואס דאס קינד בעמערקט פון דער סביבה אין דער פריהער יוגענד, פורעמט זיך זיין כאראקטער און זיין בליק אויף מענשען און זאכען.

איז שוין דאס אליין גענוג אונז צו ווייזען, ווי וויכטיג עס איז אויסצוהיטען דאס קינד פון פערדארבליכע איינדרוקען. אבער דערביי איז פארהאן נאך אן עלעמענט, וואס איז וויכטיג נישט בלויז פאר'ן קינד אליין, נאר אויך פאר די עלטערן, און דאס איז אט וואס:

די פארשונג אין קינדס פסיכאלאגיע ווייזט, אז דאס קינד אין הויז איז זעהר אפט אויך א שטרענגער קריטיקער איבער מענשען אין זייערע האנדלונגען. עס איז גענוג פאר'ן קינד איין שלעכטער איינדרוק פון א מענשען, אז ס'זאל דעם מענשען פיינד בעקומען און פון איהם ווייכען. איז אט דער מענש א זייטיגער, נישט קיין נאהענטער מיטגליד פון דער פאמיליע, וועט דאס קינד, אהן שום קונצען, איהם אפען ארויסווייזען זיין שנאה. אנדערש אבער איז דעם קינדס בענעהמונג צו דעם מענשען וועמען עס האט פיינד, אויב דער איינער איז א נאהענטער מיטגליד פון דער פאמיליע — בפרט, אויב דאס איז דער פאטער אדער די מוטער. אין אזא פאל וועט דאס קינד נישט וואגען אפען ארויסצעווייזען זיין שנאה; צי פאר מורא, אדער פון דרך-ארץ — דאס איז שוין קיין נפקא מינה. ביים קינד אין הארצען אבער, טליעט דאס געפיהל פון האס צום טאטען אדער צו דער מאמען; און ווייל דאס קינד מוז פערבארגען דאס דאזיגע געפיהל און עס שטיקען אין זיך, פיהרט דאס גאנץ אפט דערצו, אז דעם קינדס האס זאל ווערען וואס ווייטער אלץ שטארקער און איבטענכיגער. נישט זעלטען וואקסט אויס דער האס אי'נ'ם קינד אזוי שטארק, אז ס'פערטונקעלט זיין פערשטאנד אפילו ווען דאס קינד, דער זוהן אדער די טאכטער, איז שוין אויסגעוואקסען און געווארען א פערשטענדיגער מענש.

אט דער-פון טאקע נעהמט זיך די גרויזאמע בעהאנדלונג, וואס מיר זעהען אפט ביי דערוואקסענע קינדער, אפילו צו זייערע אייגענע מאמעס, און נאך אפטער צו זייערע טאטעס. דא איז, אגב, ווערט צו בעטאנען, אז אזוי עגאאיסטיש זוי קינדער זענען בטבע, קאנען זיי אבער אפטמאל פיינד בעקומען זייער פאטער אדער מוטער נישט מחמת די זענען בעגאנגען עוולות געגען איהם אליין; א קינד קאן פיינד בעקומען זיין פאטער פאר בעהעמען זיך שלעכט צו דער מוטער, אדער די מוטער פאר שלעכט בעהאנדלען דעם פאטער; און אין יעדען פאל האט די שנאה ביים קינד זיך אנגעהויבען נאך דעמאלט, ווען די עלטערן האבען איהם געהאלטען פאר אזוי יונג, אז מען האט זיך פאר איהם נישט געהיטען מיט קיין רייד אדער מיט מעשים.

אט דערצעהלט אנ'אלטער פראנצויזישער שריפטשטעלער אין זיינע מעמוארען וועגען אנ'ערפאהרונג, וואס ער אליין האט איבערגעלעבט אין זיינע פריהע קינדער-יאהרען.

ווען ער איז אלט געווארען א יאהר צוועלף אדער פערצען איז ער אנטלאפען פון זיינע עלטערנ'ס פערמעגליכער היים און האט זיך אנגעהויבען חבר'ן מיט די ערגסטע אויסוואורפען, אלע האבען דעמאלט בעוויינט דעם לייטישען און זעהר חשוב'ען בעל-הבית, דעם יונגעל'ס פאטער, הלמאי ער איז נעבעך געשטראפט געווארען מיט אזא אויסוואורף א זוהן, אבער קיינער האט נישט געוואוסט, אז דאס איז געווען דעם פאטער'ס אייגענע שולד. דערפון האט מען זיך דערוואוסט ערשט מיט א סך יאהרען שפעטער, ווען אט דער געוועזענער יונגער „אויסוואורף" איז שוין געווען א בעריהמטער שריפטשטעלער מיט א וועלט נאמען, און האט וועגען דעם אליין דערצעהלט אין זיינע מעמוארען.

ער האט דערצעהלט, אז ווען ער איז געווען א קליין קינד, פון ארום פיר יאהר, האט ער איינמאל בייגעוואוינט אזא סצענע: איינע פון די דינסט-מיידלעך ביי זיין פאטער אין הויז איז געגאנגען פון שטאל פאר די קי, און האט געטראגען א שווערען עמער מילך, וואס זי אליין האט ערשט אויסגעמאלקען פון די קי אין שטאל. ביים אריינגאנג צו דער קיך האט דער פאטער אפגעשטעלט דאס דינסטמיידעל און געוואלט איהר א קוש טון. דאס ארימע מיידעל האט זיך נישט געקאנט ווערען, ווייל זי האט געהאלטען דעם שווערען עמער מילך אין די הענט. נאר אז דער פאטער איז געווארען צודרינגליך און אנגעהויבען קנייפען און בייסען דאס מיידעל, האט זי א שליידער געטון דעם עמער מילך, כדי צו קאנען זיך ארויסרייסען פון זיינע הענט. ד איז שוין דער „לייטישער" בעל-הבית געווארען אנגעצונדען, הלמאי זי האט א וואורף געטון דעם עמער און אויסגעגאסען די מילך. האט ער איהר אפגעשטעקט צוויי פייערדיגע פעטש אויף בידע באקען. דאס האט צוגעזעהען פון ווייטען, פון גארטען ארויס, דאס קליינע פיר-יעהריגע קינד — און איז פון דעמאלט אן געווארען א דם-שונא דעם פאטער. ער האט אלץ געטראכט, ווי אזוי וואס שטארקער זיך נוקם צו זיין אן דעם טאטען, און אט דאס האט איהם שפעטער געטריבען צו אנטלויפען פון דער היים און אנהויבען זיך חבר'ן מיט אויסוואורפען.

דארף מען נאך זאגען, וואס פאר א טיפער מוסר-השכל עס ליגט אין אט דער קורצער מעשה'לע פאר טאטע'ס (און אויך פאר מאמעס) פון יונגע קינדער?

אין בידגאשטש קלאפט א יודיש לעבען

(פון אונזער קארעספאנדענט)

טראץ אלע טיטולאנישע שטיק פון די פערשידענע סעקרעטארשיקעס און כל-ערליי „שבת-קהיצעס" האט זיך דאך געשאפען אויפ'ן שטח פון גרויס-פוילען א געוויסער יודישער ישוב.

דער דאזיגער ישוב שפילט שוין א ממשותדיגע ראל אין ארטיגען ווירטשאפטליכען לעבען און הויבט אויך אן צו ווערען א געזעלשאפטליכער כח.

אמשטארקסטען קלאפט דער פולס פון יודישען ארגאניזירטען לעבען פון גאנצען אומגעגענד אין בידגאשטש. דא געפינט זיך א ריהרעוודיגער קולטור פעראיין מיט א רייה זעהר אקטיווע סעקציעס א שטארקע האנדווערקער ארגאניזאציע, וועלכע קאנצענטרירט ארום זיך אלע אהן אויסנאהם היגע יודישע בעלי מלאכות.

ביים האנדווערקער-פערבאנד איז טעטיג א מוסטער-האפט-אויפגעשטעלטע גמילת חסדים קאסע, וועלכע דערהאלט אין די איצטיגע אויסערגעוועהנליך-שווער'ע צייט ממש ביים לעבען די מאסען געדריקטע און פערארימטע מיטגלידער.

וואס פאר א רייכע און פערשידענארטיגע טעטיגקייט דער היגער האנדווערקער פעראיין מיט זיינע געהילף-אינסטיטוציעס האט ענטוויקעלט אין משך פון א גאר קורצער צייט, האט בעוויזען דער לאנגער העכסט-אינטערעסאנטער בעריכט, וואס האט אנומעלט אפגעגעבען אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג דער פרעזעס פון פעראיין ה' צדוק.

דער אפגעגעבענער בעריכט האט ארויסגערופען א שטורם פון הייסע דיסקוסיעס, אין וועלכע ס'האבען זיך בעטייליגט כמעט אלע אקטיווע מיטגלידער.

דער פיינליכסטער פון די בעהאנדעלטע ענינים איז געווען די פראגע וועגען ארויסבעקומען האנדווערקער קארטען. ס'ווייזט זיך ארויס, אז די היגע אינדוסטריע-מאכט פראוועט אזעלכע ביוראקראטישע שטיק, אז ארויסצובעקומען פאר א יודישען בעל מלאכה א האנדווערקער קארטע איז פשוט אן אומעגליכקייט, ס'זענען אנגענומען געווארען בעשלוסען, וועלכע דארפען אריינברענגען א ממשותדיגע ענדערונג אין דער לאגע.

ה' מאראקא האט אריינגעטראגען דריי פארשלאגען: צו עפענען א לייען-זאל, ביבליאטעק און צוצוטרעטען תיכף צו ארגאניזירען א יודישע שול.

די ערשטע צוויי פארשלאגען זענען איינשטימיג אנגענומען געווארען. דאגעגען דער דריטער פארשלאג וועגען נעמען אויף זיך די איניציאטיוו צו שאפען אין בידגאשטש א יודישע שול, איז צוליב די פייבליקע שרייכען-פראגע (צי.ש"א, תרבות) דערווייל אפגעשטעלט... (?) דערכגעפאלען.

אין דער פערוואלטונג זענען אויסגעוועהלט געווארען די ה"ה: ראטקאפ, שייניאק, איצקאוויטש טכהויז, ליפשיץ, ליסטאפאד, סטריקאווסקי, צדוק גלאנץ, און די איבריגע פעראיינס-ארגאנען: ביימאן, ראזענפעלד, פאקענטרעגער, רייך, סערמוטקע און שווארץ.

ס'איז אויך געשאפען געווארען ביים האנדווערקער פעראיין א פאליטישע קאמיסיע, וועלכע דארף בעשיצען די רעכט פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג.

אברהם מאראקא

דעם גרעסטען אויסוואהל

צו קאנקורענץ-פרייזען

אין דער איבעראל רענאמירטער פערפומעריע

— פון דער פירמע —

י. דרוקער זאוואדזקא 5

טעל. 175-92

וואס בעזיצט דעם רייכסטען אויסוואהל פון די נייעסטע פאריזער

— ווי אויך די פיינסטע ערשטקלאסיגע —

פערפומען, פודערן, טואלעט-זייפען א.א.וו.

PERFUMERJA

J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92

בעמערקונג: ענגראסיסטען בעקומען א ספעציעלען ראבאט.

איינדרוקען, מעג עס זיין מוזיקאלישע — פון אנ'„אררט"-פארשטעלונג

דער וואס איז אזוי ראוי צו קענען לאכען פון דער וועלט, דער ס'האט אזא כח צו לאכען פון דער וועלט, דער דארף נישט מורא האבען, אז די וועלט זאל לאכען פון איהם.

דעם כוח האבען די קינסטלער פון „אררט".

עקסצענטריש האט א הייפעל ענטוזיאסטען זיך געשטעלט צו א ציל, מיט קליינע מיטלען: נאר מיט שאטען און ליכט, פערספעקטיוו און אביעקטיוו, קלאנג און ריטמיק ארויסצובעקומען א גרויסע ווירקונג, וואס איז אלע מאל, און בעזונדערס יעצט, אין קריזיס-צייט די גרעסטע מתנה; דאס געזונדע לאכען, אומיטעלבארער הומאר, וואס ווערט געשאפען דורך לייד און זארג פון אזעלכע פעדער-משחיתים, ווי: משה בראדערזאן, אדער ווי איהר ווילט — בראדערזינגער, און דורך י. אבערזשאנעק, אדער ווי איהר לייענט איהם גערן — אב-נעק.

איהר קענט זיי צו גוט, איך זאל זיי אייך פארשטעלען אויספיהרליך: דאס זענען די אונבערחמנות'דיגע פעדער-קריצער אין די פעראייטערטע וואונדען אפילו, און גלייכצייטיג זענען זיי די, פון וועלכע איהר לאכט דורך טרערען און וויינט לאכענדיג. די זענען דאס די אנגעוועהנע זיידענע פעדעם וועלכע בעוויינען און מאכען אזוי ריהרעוודיג אונזערע „אררט" מזיקים...

אזוי „לאכען פון דער וועלט", אז מיר, דער עולם, זאלען הארציג מיטלאכען אהן אויפהער, פערגעסענדיג אין אלץ, איז דאס נישט די גרעסטע קונסט!

לאמיר א קוק טון אין דעם פראגראם א. ג. „מ'לאכט פון דער וועלט".

די ערשטע נומערן: „מ'יאגט דעם שטן" „עקספרעס-פיקאלא" האב איך לײדער נישט געזעהען

„א פאלקע" (דאלסקא, פולאווער, גאלדשטיין)) זיי לאכען שפילענדיג, און מיר לאכען זעהענדיג און הערענדיג. איהר פערשטעהט? — מיר לאכען, דא ליגט שוין דער סוד.

„קווא-קווא" (שיינע מרים און דזשיגאן איהר זעהט פאר זיך די אייביג ווייבליכע שיינע מרים מיט די פערשטיינערטע מאסקע פון דזשיגאנ'ען און איהר לאכט...

„לאמיר ברידער טרינקען" (גאנצער אנסאמבל, ווי דזשיגאן זאגט: „אנסאמבאל" — מוזיק — ד"ר ביגעלמאן) וואסער'ע כאראקטעריסטיק, און ווי שעון און פאלקסטימליך, די מוזיק איז צוגעפאסט, און איהר לאכט. מיר מוזען איבערהויפט בעמערקען אז אהן דער מוזיק אין „אררט" קען מען זיך נישט פארשטעלען די פארשטעלונג, זי איז ארגאניש פערבונדען מיט'ן ווארט און בעוועגונג. זי שאפט דעם קאנטאקט און פערדאפעלט די ווירקונג פון יעדען נומער, און דיר ביגעלמאן, הגם מיר זעהען איהם נישט, פיהלען מיר איהם אין יעדען נומער.

זיין הארציגע מעלאדישקייט, און די אזוי שעהן ארנאמענטירטע הארמאנישע פיהלען מיר בעזונדערס אין דעם נומער „לאמיר ברודער טרינקען", וואו ער האט צום ערשטען מאל אריינגעפיהרט פול שטימונג, גזאנג, רעגעלרעכט-געפיהרטען כאר-געזאנג, וואס מאכט אנ'אנגענעמע און מיטרייסענדע ווירקונג.

ווי שעהן איז למשל די מוזיק פון „טעמפא"?! און ווי ריהרענד זינגט דאלסקא „אין דערוואַרטונג"? (עס איז צו בעמערקען, אז די זינגערין זאל נישט זיצען ווייט פון די ראמפע, כדי די שיינע שטימע זאל נישט פערלוירען געהען פאר'ן פובליקום און די אפענע קוליסען. די דאזיגע בעמערקונג דארף דינען פאר אלע ארטיסטען).

„דער געהיימניספולער", ווי פרעכטיג שפילען „דאס פירטעל" (דזשיגאן, שומאכער, פולאווער און גאלדשטיין). דעם טאלאנטפולען גאלדשטיינען ווילען מיר נאר בעמערקען: ווען אין אלע נומערן איז דיין ערשיינונג א מיט פרייד דערווארטענדיגע, איז ער אין „געהיימניספולען" נאר א קרבן פון א שוויגער... אלע שפילען מיט אזויפיל טעמפעראמענט, מיט אזוי פיל סארקאזם, מיט נאטירליכע בעוועגונגען, קומט אבער אריין נאך דזשיגאנ'ען דער צווייטער ליבלינג — גאלדשטיין מיט א טעקע, אין א צולאנגען פאלטען און ער ווייסט נישט, וואס ער זאל מאכען מיט די הענד.. נאר מיר, דער עולם, העלפען איהם ארויס פון זיין אומבעהאלפענער סיטואציע, פערשטעהענדיג, אז ער איז נעבעך א קרבן פון א שוויגער.. (ווי קומט עס צו אייך, ה' גאלדשטיין?)

„גאנדי אין לאדז"... דארף מען עפעס טרעפליכער ווי דאס בילד פון י. אבערזשאנעק? דער פילאזאפיש-שווייגענדיגער גאנדי ביים רונדיגען טיש האט זיך צעזעצט ביי אונז אין לאדז מיט דער קאזע, מיט די פערד, מיט גאנץ לאדז, און ווי מיינט איהר, אז גאנדי צערעדט זיך מיט גאנץ לאדז, קען מען נישט צעפלאצט ווערען פון געלעכטער? איהר לאכט קוקענדיג אויף מאהאטמא שמעון דזשי-גאנדי, אויף זיין „הולך", אויף דיין „זיץ", אויף זיין מאסקע, אויף זיין גלייכגילטיגקייט, אפילו צו וואונדערע לאדזשער קאזעס — און איהר לאכט — אין מאשענטעכעל איז וועניג... די קאזע קוקט אין אונזערע נאסע אויגען, און ווייסט נישט, מיט וואס מען עסט עס, מחמת זי האט קרויט-פלייגער הינטער די קוליסען.

לאכענדיג פרעג איך: צי האט מאהאטמא שמעון דזשיגאנדי צו עסען הינטער די קוליסען?.. מיר לאכען.

„דאס איז סטריקעוו", „ער און די" — פיין און גאר פיין!

דער לעצטער קאפיטעל „בייטאג אויפ'ן נייעם מארק" פון י. אבערזשאנעק, דארף שוין האבען א האלב סוף מאשענטיכלעך!

דער גאנצער אנסאמבל האט זיך אזוי ווי אנגעזעצט אויף אונז, אז מיר זאלען זיך אזוי צו לאכען אויף אייביג, און דער „פאמנעק" לאכט אויך מיט מיט אונז.

און אז אלטערמאן זעהט, אז א טויטער לאכט אויך (דער „פאמנעק") מוז מען איהם דאך מאכען א „מלא", און דאס מוזט איהר געהען זעהען און הערען, און נאר דאס אליין? און אלע פערשוויגען וואס מיר טרעפען אויפ'ן מארק, ווי: כלל-פעריזאר גער און אונזערע מנדבים און גבירים, יועמענס נדבות ס'שטעהען אין די קליניקעס אונטער די בעטען... די שאפערס, דראשקאזשעס, סטודענטען, די ענטוישטע פון „שפיץ לודזשאשטשי" (די חנדיגע מאשעלע) און צום לעצט דער יודישער קאמענדאנט פון לעגיאנען-פלוטאן (דזשיגאן) מיט זייער „הויכווידיגען" פולקאווניק (שומאכער) — רבונו של עולם, גיב כוח צו לאכען!

— האט קיין מורא נישט — איהר „אררט"-כאליאסטרע, די וועלט וועט פון אייך נישט לאכען, אויב איהר קענט אזוי „לאכען פון דער וועלט"...

D — ski.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג, יג / 21 שבט תרצ"ב

יאנואר

זון-אויפגאנג 7.39
זון-אונטערגאנג 3.52

פון האנדעלס-געריכט

2 נייע אופאדלאשטשען. — פירמע ה. קרעל ציהט אליין צוריק דעם „נאדזור"

נעכטען האט דאס האנדעלס-געריכט פערעפענטליכט אנ'אופאדלאשטש דער פירמע „אינזש. יוליוש האמער און שותף" (6 שערפיצן 1). דער טערמין פון צייטווייליגען פערעפענטליכען דעם אופאדלאשטש, איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 30 טען נאוועמבער 1930. די געפאלענע פירמע איז געשטעלט געווארען אונטער פאליציייאישע אויפזיכט.

* * *

א צווייטער אופאדלאשטש איז פערעפענטליכט געווארען דעם דרוקערייי-בעזיצער קלעמענס אריכולסקי (פיעטרקאווער 107). דער טערמין פון צייטווייליגען פערעפענטליכען דעם אופאדלאשטש. איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 2-טען אויגוסט 1931. דער געפאלענער איז געשטעלט געווארען אונטער פאליצייאישער אויפזיכט מיט דעם פליכט זיך צו מעלדען איינמאל אין דער וואך.

* * *

אויף דער נעכטיגער זיצונג, האט דאס האנדעלס-געריכט בעטראכט די ביטע פון דער פירמע „גוסטאוו מאוב" עלעקטראטעכנישע ביורא (פיעטר. 240) וועגען א „נאדזור". דער בילאנס פון דער פירמע איז געשלאסען געווארען מיט א סומע פון 160.945.80 זל.

אויף דער געריכטס-פערהאנדלונג האבען עטליכע קרעדיטארען פערלאנגט דער פירמע צו פערעפענטליכען אנ'אופאדלאשטש. דאס געריכט האט אפגעווארפען די דער פירמע דעם „נאדזור" אי די ביטע פון די קרעדיטארען וועגען פערעפענטליכען אנ'אופאדלאשטש.

* * *

די פירמע „העניך קרעל" (11 ליסטאפאד 44, האט אין דעצעמבער פ.י. אפגעגעבען א ביטע וועגען א „נאדזור".

איצט האט די פירמע גוטוויליג רעזיגנירט פון „נאדזור" ווענדענדיג זיך צום געריכט נישט צו נעמען אין אכט די פון איהר אפגעגעבענע ביטע. דאס געריכט איז די בקשה נאכגעקומען.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון דער פירמע „ז. שמאראגד און ז. גאלדבערג", בלייכערייי און פארבעריי (לאגעווניצקא 45) האט דאס געריכט דערלויבט דעם סינדיק צו פערפאכטען די פאבריק אויף 6 חדשים.

* * *

וועגען דעם אופאדלאשטש פון דער פירמע „רודאלף קינצלער און שותף" (וואלטשאנסקא 53 האט דאס געריכט בעשטימט א נייעם טערמין אויף א חודש צייט.

* * *

אויף דער לעצטער זיצונג איז אויך בעטראכט געווארען דער אופאדלאשטש פון „אנטאני בערנהארד" (אנדזשעיא 7). דאס געריכט האט בעשטימט א נייעם לעצטען 2 וואכענדיגען טערמין.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

(—) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז די רעגיסטראציע אויף שטיצע פאר ארבייטסלאזע פאר'ן חודש יאנואר וועט פארקומען לויט פאלגענדען סדר:

דאנערשטאג ד. 21. יאנואר, די אותיות:

A B C D E F G H I J

פרייטאג, ד. 22 אותיות:

K L Ł M N O P

שבת, ד. 23 יאנואר אותיות:

R S T U W Z Ż

באהן-גנבים פון אמוניציע און געוועהר, פאר'ן געריכט

(2) אין פיעטרקאווער געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס געגען וולאדיסלאוו זשעמבע פון ראדאמסק און הענריק לאטשיש, וועלכע האבען ד. 6-טען אויגוסט פ. י. גע'גנב'עט געוועהר און אמוניציע פון א פערבלאמבירטען וואגאן צווישען קאמינסק און ראדאמסק.

דאס פיעטרקאווער קרייז-געריכט האט פערמשפט זשעמבען אויף 3 יאהר טורמע, אויסצושיקען אויף אויסבעסערונגס-הויז, לאטשיש איז פערמשפט געווארען אויף א יאהר טורמע.

ארעסטירט א באהן-בעאמטען פאר גנבות

(2) דער 40-יעהריגער באהן-בעאמטער יאן בלאשטשיק איז ארעסטירט געווארען דערפאר, וואס עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער האט סיסטעמאטיש ארויסגע'גנב'עט פראדוקטען און סחורות פון די משאות-וואגאנען אויף דער קאלישער באהן-סטאציע.

בעשטראפט אנ'אינקאסענט פאר מיסברויכען

(2) דער אינקאסענט פון אנשטאלט ברויערייי, חונא מילער האט פערשווענדעט 5,000 זל. פון דער פירמע.

נעכטען איז מילער, דורכ'ן געריכט, פערמשפט געווארען אויף 1 יאהר תפיסה.

א שטורם אין דער פיעטרקאווער תפיסה

(2) אין דער פיעטרקאווער תפיסה האבען די ארעסטירטע זיך צו בונטעוועט, האבען דעמאלירט די איינריכטונגען און אוועקגעווארפען ס'עסען.

די תפיסה מאכט האט בערוהיגט די ארעסטירטע. דער פראקוראר פיהרט אנ'אויספארשונג.

דער פראצעס פון דער גרויסער צאל - אפערע אין לאדז

היינט צווייטער טאג פון פראצעס

ווי מיר האבען שוין נעכטען מיטגעטיילט האט זיך אין לאדזער קרייז-געריכט נעכטען אנגעהויבען דער פראצעס וועגען דער צאל-אפערע אין לאדז.

דער ערשטער האט אויף דער נעכטיגער זיצונג געגעבען ערקלערונגען דער אנגעקלאגטער טשאפלינסקי. ער איז זיך מודה אין זיין שולד, אז ער האט אין די ביכער אריינגעשריבען פיקטיווע סומעס. די מיסברויכען האט ער נעפיהרט פון יאהר 1927. דאס האט ער געמאכט אין די פריהמארגען-שעה'ן, איידער ס'איז געקומען דאס פערסאנאל צו דער ארבייט. פאר דעם ארויסגעבען סחורה פון לאגער, האט ער בעקומען 35 פראצ. פון די נארמאלע בעטראגען. געטון האט ער דאס צוליב זיין קראנקהייט און פון זיין פרוי'ס קראנקהייט. ער האט מורא געהאט אפצושטעלען די מיסברויכען אויס מורא פאר זיינע קאלעגען.

כאבאר האט ער גענומען פון זאבלודאווסקין, בימעצקי און הילער פון דער פירמע „פייגענבוים", פון וואלבערג'ן — פון דער פירמע רובינשטיין, גוטנאלד פון דער פירמע „ברידער שטשעטשינסקי", דזשאמפאנסקי — פון דער אינטערנאציאנאלער טראנספארט-געזעלשאפט, פנחס קאן פון דער פירמע „ראפיד", גלאוואצקי פון „פוילישען לאיד" און פון צעדערבוים'ען פון דער פירמע „פשעדבארסקי". אין משך פון דער גאנצער צייט האט טשאפלינסקי אפגענומען א סומע פון 14,000 זל.

דערנאך האט געגעבען ערקלערונגען דער אנגעקלאגטער שימטשעווסקי, וועלכער אנערקענט זיך נישט אין דער שולד. זיין אויפגאבע איז געווען אוועקצושיקען נאר קליינע פעקלעך. אויך דער אנגעקלאגטער מאריאן לענגאש אנערקענט זיך נישט צו דער שולד. אין דער צאל-אגענטור איז ער אין אנפאנג געווען בעשעפטיגט אלס ארבייטער, שפעטער האט ער זיך אריינבעקומען אין דער ביורא וואו זיין אויפגאבע איז געווען צו פערשרייבען די נימערען פון די קוויטונגען, וואס ער האט פינקטליך אויסגעפיהרט. אויך די אנגעקלאגטע מיכאל טשופא און קליין אנערקענען זיך נישט צו זייער שולד. דער אנגעקלאגטער שראנט איז זיך מודה, אז ער האט מיסגעברויכט איינגאנצען אויף 800 זל.

נאך שראנט'ס ערקלערונגען, האט דאס געריכט איבערגעריסען די פערהאנדלונגען אויף היינט.

זאל פילהארמאניע

קאנצערט-דירעקציע: אלפרעד שטרויך.

היינט, דאנערשטאג, ד. 21 יאנואר 1932,
8.30 א זייגער אוונד

קאנצערט פון

Marcelli NEUMILLER

12-יעהריגער פידעל-ווירטואז.

ביים קלאוויר: **Dyr. TEODOR RYDER**

אין פראגראם: **Händel:** Sonata 4-ta D-dur; **Vitali:** Chaccona; **Mozart-Kreisler:** Rondo; **Vienx temps:** Koncert krzypkowy Nr. 4: a. Andante, b. Adagio, religioto c. Finale marziale; **Sarasate:** Romanza Andaluza; **Wieniawski:** Scherzo – Tarantella.

בילעטען פון 1 זל. ביז 6 זל. צו בעקומען אין פילהארמאניע, זאווי אין דער בוכהאנדלונג פון ק. נוימיללער, פיעטריקאווער 61, טעל. 143-18.

323

אורטייל פון ערשטען צאל-פראצעס

(2) אין ערשטען פראצעס פון די בעאמטע פון היגען צאל-אמט, ראקאווסקי, ביענקאווסקי און לעשטשיקעוויטש, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען, אז זיי האבען געפעלשט קוויטונגען אין די ביכער פון זעלבען אמט, האט דאס געריכט נעכטען ארויסגעטראגען אנ'אורטייל לויט וועלכען עס זענען פערמשפט געווארען ראקאווסקי אויף 2 יאהר תפיסה; ביענקאווסקי — 1 יאהר און לעשטשיקעוויטש — 3 חדשים תפיסה.

דער בעשולדיגטער שעל, וועלכער האט זיך, צוליב זיין קראנקהייט, נישט צוגעשטעלט צום געריכט, איז בעפרייט געווארען, ווייל ער איז אנערקענט געווארען אלס אונשולדיג.

הילפס-אקציע פאר פרנסה'לאזע און ארבייטסלאזע

שאצונגס-קאמיסיע ביי דער קהלה פעסטצושטעלען דעם צוגאב-עטאט, שוין אנגעהויבען איהר ארבייט

נעכטען איז פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון דער שאצונגס-קאמיסיע ביי דער קהלה, וועלכע איז אויסגעטיילט געווארן פון דעם הילפס קאמיטעט פאר די ארבייטסלאזע און פרנסה'לאזע.

ווי בעוואוסט איז די אויפגאבע פון דער קאמיסיע צו בעשטימען א צוגאב - שטייער צום קהלה עטאט, וועלכער וועט פערווענדט ווערען לטובת די ארבייטסלאזע און פרנסה'לאזע.

אלס פארזיצער פון דער קאמיסיע איז געוועהלט געווארען עדוארד באביאצקי, וויצע פארזיצער — משה העלמאן.

די קאמיסיע איז גלייך צוגעטראטען צו איהר שאצונגס-ארבייט.

דער צושלאג צום עטאט וועט זיך אנהויבען פון די גאר גרויסע עטאט-צאהלער. וועלכע צאהלען קהלה-שטייער פון 4 ביז 5 טויזענד זלאטעס.

ווי עס ווייזט זיך ארויס וועט זיך דער קאמיסיע איינגעבען צו שאפען די געהעריגע סומע 100 טויזענד זלאטעס, וועלכע זענען נויטיג פאר דער אקציע לטובת פרנסה'לאזע און ארבייטסלאזע.

שטרייק אין גייערס פאבריק

(2) נעכטען האבען פערשטרייקט 2,000 ארבייטער אין גייערס פאבריק, צוליב דעם, וואס עס ווערען נישט אויסגעצאהלט די לוינען.

„דער אידעען-קאמף אין דער יודישער ליטעראטור"

דיכטונג-אוונט פון ישעיהו שפיגעל אין „וויזא"

אויף דער טעמא „דער אידעען-קאמף אין דער יודישער ליטעראטור" וועט מיטוואך ד. 27 יאנואר, 9 אוונט אין לאקאל פון יודישען פרויען-פערבאנד „וויזא", שענקעוויטשא 26, האלטען א פארטראג דער יונגער דיכטער ישעיהו שפיגעל.

נאכ'ן רעפעראט — רעציטאציעס פון אייגענע שאפונגען.

דער רעפעראט האט צוליב זיין אקטועלקייט ארויסגערופען א לעבהאפטע פעראינטערעסירונג אין די רייהען פון דער יודישער אינטעליגענץ און ברייטע קולטור-קרייזען פון אונזער שטאט.

אפטייקען

די היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), שטעקעל (לימאנאווסקי 37), גלוכאווסקי (נארוטאוויטש 6), האמבורג (גלובנא 60), פאוולאווסקי (פיעטרקאווער 307), פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער

אלעע 1-טער מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.

גאסטשפילן פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט-טעאטער „ארט"

קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.

היינט, דאנערשטאג - נור 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30 אוונט

3-טע וואך! דאס גרויסע 24-טע רעקארד-פראגראם א. ג. 38-טען מאל!

מ'לאכט פון דער וועלט

אין 2 טיילן 14 בילדער

טעקסטען: מ. בראדערזאן, י. אבערזשאנעק, ש. א. לישעל. מוזיק: דוד בייגעלמאן, מאק-דאוועל און פאלקס-מאטיוען. דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטיס. רעזשי. ש. דזשיגאן און י. שומאכער. בינע-אינספעקציע: מ. קאן.

עס בעטייליגען זיך (לויט א"ב): ש. גאלדשטיין, מרים דאלסקא, ש. דזשיגאן, שיינע מרים, צילי סטאל, מ. פעטערמאן, מ. פולאווער, מ. קאן, י. שומאכער, י. שיפער און א קינסטל. טאנץ-קווארטעט

די קאסע איז אפען פון 6 א זייגער אין אוונט.

שוין דעם שבת, דעם 23-טען, 12 פארמיטאג וועט דער בערימטער קריטיקער און ליטעראט - רוס - קענער

נחמן מייזעל

(רעד. פון „ליטעראריש בלעטער") האלטען א פארטראג אויף דער טעמע

„האבען מיר עטליכע יודישע ליטעראטורען, אדער איין יודישע ליטעראטור"?

פּערצווייפעלטע לאַגע פון יודישע האַנדווערקער

קאָנפערענץ פון האַנדווערקער, כאַלופּניקעס און בעלי עגלות

„מיר שטאַרבען פון הונגער", שרייט אויס אַ בעל עגלה

ביי דעם אָנטייל פון פאַרשטייער פון „אָרט" פּרעסע און בונדישע פראַקציע פון לאָדזשער שטאָט-ראַט, איז דינסטאָג פאָרגעקומען א קאָנפערענץ ביי דער אנוועזענהייט פון אַנ׳ערך 100 דעלעגאַטען, פאַרשטייער פון פאַרשידענע פאַכען, וועלכע זענען אָנגעשלאָסען אין דעם פעראיין.

דער פאָרזיצער ה׳ בערקאָוויטש עפענט די קאָנפערענץ אָנוויזענדיג, אז דער צוזאַמענקונפט האָט דעם צוועק צו אינפאָרמירען די ברייטע עפענטליכקייט די טרויעריגע לאַגע פון די כאַלופּניקעס, האַנדווערקער און בעלי עגלות.

ה׳ גאָלדבערג וויקעלט אויף א ברייט בילד וועגען דער מאַטעריעלער לאַגע פון די פאַכען. ער וויזט אָן, אז מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט די קהלה צונויפגערופען א קאָנפערענץ וועגען העלפען פּרנסה׳לאָזע א. א. און איינגעלאַדען זענען געוואָרען די נישט-בערופענע, אויסמיידענדיג די וועלכע וויסאַגען אַמשמערצליכסטען פון היינטיגען קריזיס. די סטאַגנען אין די פאַכען אין בעסערע צייטען האָבען געדויערט 4—5 חדשים, און אין לעצטען יאָהר צווייפעלט דער רעדנער, צי עס איז געווען ביים געוואָרען 4—5 וואָכען. די לאַגע איז ממש א קאַטאַסטראָפאַלע. די בעלי מלאכות שטאַרבען בוכשטעבליך פון הונגער. עס איז נישט מיט וואָס דעם טאָג איבערצולעבען. עס זענען צוגעקומען נייע גזרות ווי: אויסקויפען פאַטענטען, דאָס צעכען-געזעץ, וועלכע דערשלאָגען שוין איגאַנצען דעם אָרימען בעלי מלאכה. די קהלה ענטפערט אויף אַלע אונזערע אינטערוועניצען וועגן הילף, צי דאָס איז וועגען עגזאַמענס, צי וועגען עפעס אַנדערש, אז יעדער איינציגער דאַרף זיך ווענדען אינדיווידועל. אָבער דער אָרימער האַנדווערקער און כאַלופּניק וועט דאָס נישט טון, ער פאָדערט הילף אָרגאַניזירט אויף א געזעלשאַפטלֿכען אופן או דורך זיין פעראיין.

עס רעדען פאַרשטעהער פון בעשטעלטע שניידער, וועלכע גיבען איבער בעריכטען און ביל-דער ווי עס זעהען איצט אויס די פאַכען. די בע-ריכטען שטעלען פאָר די שוידערליכקייט פון דער לאַגע, דעם חורבן און עלענד וואָס הערשט ביי די אָרימע בעלי-מלאכות. די רעדנער האַלטען, אז הונדערטער ארבייטסטענשען זענען שוין פּראָלע-טאַריזירט צום הונגער-טויט, אויב עס זאָל נישט קומען א באַלדיגע הילף פון ווי עס זאָל גאָר נישט זיין.

עס רעדט דער שוסטערמייסטער גאָלדמאַן. ער וויזט אָן אז דאָס שוסטער-פאַך איז שוין פּאָל-שטענדיג אונטערגעגאַנגען. ווינטער די קאַלאָשען און באָטען זומער — פאַרשידענע גומי-אויסאַרביי-טונגען חוץ דעם די מעכאַניזאַציע האָבען א תל געמאַכט פון דער בראַנזשע, וואָס האָט דערנערט אין אַזאַ שטאָט פון לאָדז עטליכע הונדערט פאַ-מיליעס. לעצטענס דאַרף מען נאָך אויסקויפען פּאַ-טענטען און צאָהלען שטייערן.

די ה״ה געליבטער און ווײַנבערג פון די שטעפּער און מאָלער ווייזען אָן, אז דער שרעקלי-כער עקאָנאָמישער מצב האָט אַזוי וויים דערגרייכט, אַז נאָך די סעזאָנען, שטעלען זיך אַוועק די שטעפּער, אָדער מאָלער פאַרקויפען זאַקען און בייגל. עס איז שווער איבערצוגעבען אין ווערטער די טרויעריגע לאַגע פון די שטעפּער און מאָלער.

אַ שטעפּער-כאַלופּניק — ווען ער האָט דאָס גליק צו באַקומען אַרבייט, פאַרדינט בוכשטעבליך 20 גראָשען אַ שעה. 9 חדשים אין יאָהר זענען זיי אַרבייטסלאָז. אין א פּשוטער און פאָלקסטימלי-כער שפּראַך דערציילט א בעל-עגלה ה׳ הערצבערג וועגען דער נויט און עלענד פון די בעלי-עגלות שוידערט ממש אויף דעם עולם. ער שרייט אויס: „פאַרוואָס זענען מיר געוואָרען פאַראורטיילט צו אַזאַ פּאַסיווע בעציהונג פון דער געזעלשאַפט! צי איז דער בעל-עגלה פון אַנ׳אַנדער מין בעקאַנטער ווי אַלע איבעריגע מענשען? מיר שטאַרבען אויס פון הונגער! דרינגענדע הילף פאָדערען מיר! דער קריזיס, די טעכניק דערהרגעט אונז!

עס נעמט נאָך א וואָרט ה׳ אָרדינגאַנס פון בערשטער-פאַך, וועלכער ווייזט אָן, אז ביי אַנ׳ענטשפּרעכענדע פינאַנציעלע הילף וואָלט מעג-ליך געווען צו סאַנירען דאָס פאַך. די לאַגע איז אַזוי טרויעריג, אז ווען אַ בערשטער האָט מיט יאָהרען צוריק פאַרדינט ביז 150 זל. אַ וואָך, פאַרדינט ער היינט 15 זל. און דאָס ביי אַ משפּחה פון 7 און מעהר פּערזאָן. אין נאָמען פון דער בונדישער פראַקציע אין לאָדזער שטאָט-ראַט נעמט א וואָרט ראַטמאַן מילמאַן, וועלכער דערקלערט, אַז אויך די סאָציאַליסטען פיהרען א קאַמף בנוגע שוצלאָזיגקייט אין פאַל פון ארבייטסלאָזיגקייט. די אַלע פאַקטען זענען איהם באַקאַנט. ער פאַרזיכערט, אז די סאָציאַליסטען וועלען טון אַלץ, וואָס איז מעגליך אין „ייער מאָנטעגליכען קאַמף, כדי צו העלפען די אָרימע בעלי-מלאכות. דער בעל-מלאכה אין עקאָנאָמיש שטאַרק אָפּהענגיג פון די ארבייטער — געפינען זיך די לעצטע אין א שווערע לאַגע, רופט עס זיך באַלד אָפּ אויף די האַנדווערקער.

ה׳ פרידריך פון „אָרט" ווייזט אָן, אז די בעלי-מלאכות דאַרפען שאַפען פּראָדוציר-קאָאָפּעראַ-טיווען, כדי צו קענען זיך העלפען און צו פאַסען זיך צו דער היינטיגער סטרוקטור. „אָרט קלויבט מאַטעריאַלען און וועט זיי פאָרשטעלען אין אַמע-ריקע, כדי צו בעקומען געלט-מיטלען אויף קאָנ-סטרוקטיווער הילף.

דאָס שלוס-וואָרט האַלט ה׳ גאָלדבערג, וועל-כער לייענט פאָר פאָלגענדע רעזאָלוציעס און וועלכע ווערען איינשטימיג אָנגענומען:

1) די קאָנפערענץ פּראָטעסטירט געגען דער פאַרוואַלטונג פון דער קהלה פאַר איהר גרינגשע-צענדער בעציהונג דערמיט, וואָס זי האָט נישט דעלעגירט, טראָץ א צוגעשיקטער איינלאַדונג איהרע פאָרשטעהער צו דער קאָנפערענץ; 2) די קאָנפע-רענץ פאָדערט, אז די קהלה זאָל בעשטימען א סובסידיע פאַר אָרימע האַנטווערקער און כאַלופּני-ניקעס צו דערמעגליכען זיי אויסצוקויפען פאַטענ-טען אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן נייעם פּאַטענטען-געזעץ; 3) די קאָנפערענץ פאָדערט די קהלה זאָל בעשטימען באַלד א דרינגענדע הילף פאַר די הונ-געריגע בעלי-עגלות און בעלי-מלאכות; 4) די קאָנ-פערענץ פּראָטעסטירט ווי אַמשאַרפסטען אין פאַ-דערט אויף דעם אויבער-ראַט ביי דער געז. „אָרט" צוריקצוציהען דעם בעשלוס וועגען אדורכפיהרען ליוסטראַציעס אין די האַנדווערקער-וואַרשטאַטען.

א בשורה טובה
פאַר די ליבהאָבער פון שעהנער נגינה!

מיטוואָך, ד. 27. יאַנ., 9 אָוו. קומט פאָר אין זאַל פילהאַרמאָניע

איינאיינציגער גרויסער קאָנצערט

פון וועלט-בעריהמטען קעניג פון די חזנים, גלענצענדער זינגער און אונפערגלייכליכער צויבערער פון עמוד

גרשון סיראָטא

מיט דער בעטייליגונג פון דער בעקאַנטער לירישער זינגערין

פרל. העלענא סיראָטא.

וועלכע וועלען אויספיהרען די שענסטע פערל פון די יודישע פאָלקס-לירער, חזנישע נגינות און אָפּערן-אַריעס.

אין פּראָגראַם צוו. אַנד.: כי הוא לבדו, אבינו מלכנו, שמע ישראל. אב הרחמים. בת ציון, רצה, אתה יצרת רבונו של עולם (ספירה), אלהי נשמה, שלאָף מיין קינד, קדיש, דאָס פאַסטוכעל, אלי אלי, שיר השירים און פיל אַנדערע.

ביים פּאָרטעפּיאַן: ה׳ נפתלי סיראָטא.

בילעטען קען מען שוין בעקומען ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע זאַל.

יונוש חיים לייב קוטנאָווסקי ז.ל.

איינער פון די בעשיידענסטע שטילסטע אָבער איבערגעגעבענסטע געזעלשאַפטליכע טוער, אינדז. חיים לייב קוטנאָווסקי, איז היינטיגען דינסטאָג אין בליהענדען עלטער פון 43 יאָהר געשטאָרבען.

דער דאָזיגער איידעלער און איבערגעגעבענער אָבער פּשוטער אינטעליגענטער טוער איז געווען אויף אַזויפיל בעשיידען אַז הגם ער איז געווען אַ דיפּלאָמירטען אינזשיניער, האָט ער נישט דערלויבט מען זאָל איהם אויף וועלכען עס איז אופן טיטולירען.

אַלס שילער פון אַ לאָדזער מיטעל-שולע טרעט ער אין די יאָהרען 1904—5 אַריין אַלס מיטגליד אין דער דעמאָלט אָנגעזעהענער יודישער סאָציאַליס-טישער פּאַרטײ „ס. ס.". אין קריגס-צייט פאַרנעהמט ער אָנגעזעהענע אַמטען אין דער קאָאָפּעראַציע, פּראָפעסיאָנעלע אַרבייטער-בעוועגונג און דאַן אין דער עמיגראַציע-אַרבייט, אַלס פאַרוואַלטער פון די לאָדזער אָפּטיילונגען פאַר עמיגראַציע. דער פאַר-שטאָרבענער האָט זיך אויסגעצייכענט מיט אַ בעזונ-דערער איבערגעגעבענהייט צו די פליכטען, וואָס זענען איהם אָנפאַרטרויט געוואָרען, מיט אַ בעזונ-דערער געוויסענהאַפטיגקייט האָט ער בעהאַנדעלט די עמיגראַנטען-מאַסע, ווייל ער האָט געקאַנט זייערע ליידען, פאַרשטאַנען זייערע ווייען און נויטען.

אַ שווערע נירען-קראַנקהייט האָט געמאַכט אַ סוף צו זיין שטיל, בעשיידען, שוין צו-בעשיידען לעבען.

געלעבט האָט ער איינזאַם און בלויז צווישען די נאָהענטע חברים האָט מען געקאַנט זיין אויסער-געוועהנליך פיינעם כאַראַקטער און וואַרים מיטפיה-לענד האַרץ.

כבוד זיין אָנדענק!

אינטערפּעלאַציע פון ראַטמאַן האַלענדערסקי וועגען טראַמוואַי-שטרייק

אויף דער דינסטאָגדיגער זיצונג פון דער פי-נאַנץ-ביודזשעט-קאָמיסיע ביים לאָדזער שטאָט-ראַט, האָט ראַטמאַן האַלענדערסקי אינטערפּעלירט דעם מאַגיסטראַט, וועלכע שטעלונג האָבען זייגע פאַר-טרעטער אין דער פאַרוואַלטונג פון טראַמוואַי-געזעל-שאַפט פאַרטראָטען בנוגע דעם סכסוך, וואָס איז אויס-געבראָכען צווישען די טראַמוואַי-אָנגעשטעלטע און דער דירעקציע, וואָס ס׳האָט געבראַכט דערצו, אַז ס׳איז אויסגעבראָכען אַ שטרייק און ס׳איז אָפּגע-שטעלט געוואָרען די טראַמוואַי-בעוועגונג, פון וואָס עס ליידען אַממייסטען די ברייטסטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג.

דער פּרעזידענט זשעמיענצקי האָט צוגעזאָגט צו געבען אַנ׳ענטפער אויף דער אינטערפּעלאַציע אויף דער צווייטער זיצונג פון דער ביודזשעט-קאָמיסיע.

זעלבסטמאָרד צוליב נויט

(2) אויף וואשעשניענסקא 3 איז דער 56-יעהריגער היימאַזער יוזעף קלאשעווסקי בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

פון „אָרט"

היינט ווערט געשפּילט איין מאָל, 9.45 דאָס פּראָגראַם א. נ „מ׳לאַכט פון דער וועלט", וואָס גייט שוין צום 38 מאָל מיט אַנ׳אויסערגעוועהנ-ליכען ערפאָלג.

טאָג-ביי-טאָג פעהלען אויס בילעטען אין דער קאַסע.

די פּראָבען צום נייעם יובילאַום-פּראָגראַם זענען אין פולען גאַנג.

ר. איזראַעל.

קאַפּערלע

א סענסאַציאָנעל-ער ראָמאַן פון דער לאָדזשער ווירקליכקייט

76:

— גוט, איך וועל מעהר נישט רעדען, האָט פרידאַ געזאָגט, אָבער איך שטעל אויך אַ בעדינג, דו זאָלסט היינטיגען אָוועגד אויך דאָ זיין.

— איך וועל שוין היטען, אויף מיר קענסט דו זיך פאַרלאָזען. איך וועל שוין אַזוי איינאָרדנען, אַז אַלץ זאָל זיין אין אָרדנונג, אין דער ענטשפּרעכענ-דער מינוט וועל איך זיין אויפ׳ן אָרט.

— היינט מוז עס נעהמען אַ סוף, האָט פרידאַ זיך געטראַכט. מעהר קען איך נישט אויסהאַלטען, בעסער זיין סוף און אויך מיינער, איידער בער-נאַרדן זאָל אַ האָר פון קאָפּ געריהרט ווערען.

— ווייס וואָס איך וועל דיר זאָגען פרידאַ, האָט זשאָרזש פלוצלונג אָנגעהויבען אויסציהענדיג זיך אויף דער קאַנאַפּע, ס׳ווערט נודנע, דאָס גאַנצע שפּיל האָב איך שוין איבערגעריסען הצלו, איך אַליין וואָלט דאָס שוין געוואָלט פּטור ווערען, איך וואָלט מיך שוין אויך געוואָלט אָוועקזעצען רוהיג און נישט זיין אונ-טער שטענדיגער דענערווירונג, אונטער אַ שטענ-דיגער מורא, אַז יעדער מינוט דראָהט אַ געפאַהר.

— און וואָס געהט דאָס דיר? נישטאָ עפּעס לייכטערס, ווי מיטאַמאָל צו זאָגען „סטאָפּ". ביי דיין כאַראַקטער וואָלט דיר זיכער לייכט געווען דאָס אויסצופיהרען.

— ס׳איז נישט אַזוי לייכט ווי דו מיינסט פרידאַ, איך בין דאָך נישט קיין פאַרברעכער גלאַט אַזוי, ווייל איך וויל אַזוי ווייל איך בין פאַרדאָרבען, אַלץ וואָס איך האָב ביז איצט געטון און וואָס איך טו איצט, איז דאָך נאָר צוליב איין ציל און ווען איך וואָלט דעם ציל דערגרייכט...

— יאָ, איך ווייס וועגען וואָס דו רעדסט, אָבער אַז מ׳קען נישט אַריבער?..

— מוז מען אַריבער פרידאַ, מען מוז, איב-מיטען וועג קען מען נישט בלייבען שטעהען. אויב מ׳קען נישט דערגרייכען צו וואָס מען שטרעבט, איז אַ קויל אין קאָפּ און פערטיג.

— אָדער אַנ׳אַנדערער וועט סוף-כל-סוף געבען אַ קויל אין קאָפּ, ס׳איז דאָך מעגליך, אַז עמיץ אַנדערש וועט דיר פאַרשפּאָרען די טרחה.

— זיכער איז עס מעגליך, אָבער דעם קאַמף מוז מען פיהרען, דערווייל געה איך שטענדיג אַרויס דער זיגער, זעהסט פרידאַ, איך רעד צו דיר ווי צו אַ מענש, וועלכער פאַרשטעהט און מיט וועלכען מ׳קען וועגען ערנסטע זאַכען רעדען. מיט אַלע איב-ריגע, מיט וועלכע איך שטעה אין פערבינדונג און וועלכע איך נוץ אויס צו מיינע צילען, קען מען דאָך קיין צוויי ווערטער נישט רעדען און מאַנכעס מאָל ווילט זיך דאָך רעדען און רעדען.

— אָבער פאַרוואָס בין איך געוועזען דיין קרבן, זשאָרזש, פאַרוואָס האָסט דו מיך פונקט אויסגע-קליבען צו דיינע צילען?

— איך האָב דורכגעריגליכע אויגען, פרידאַ, דו ווייסט דאָך, אַז מען רופט מיך דער מענש מיט די שלאַנגען אויגען, איך זעה דורך און דורך יעדען מענש, איך בעמערק, וועלכער מענש וועט זיין גע-איינגעט פאַר מיר און מיינע צילען, איך ווייס ווע-מען מ׳קען אַריינפלאַנטערען אין קנויל פון מיינע אינטערעסען, וועלכער זאָל זיין אַזוי פאַרוויקעלט און פאַרפּלאָנטערט, אַז ער זאָל נישט קענען אוועק-געהען פון מיר ווען ער וויל און ווען ס׳גלוסט זיך איהם, די אַלע מענשען, וועלכע איך בענוץ צו מיינע צילען מוזען ווירקליך זיין מיינע קרבנות.

— איך וועל דער קרבן נישט מעהר זיין, האָט פרידאַ שיער נישט אויסגעשריגען, זי האָט זיך אָבער צוריקגעכאַפּט און געטראַכט:

— היינט מוז עס געשעהען, איך וועל אויסליי-זען אַלע דיינע קרבנות, איך וועל ווייזען דעם מענש מיט די דורכדרינגליכע אויגען, אַז ער קאָן אויך בעקעמפט ווערען

— אָבער איך פאַרזיכער דיר, פרידאַ, אַז אַלע וואָס האָבען מיר געהאָלפען, הגם מיט אַזעלכע שרעקליכע מיטלען וועלען ביי מיר בעלוינט ווערען און דאָס מיט דער פולער האַנד־

— ביז ס׳וועט קומען די נחמה וועט אויסגעהען די נשמה, האָט פרידאַ געזאָגט און געוואָלט איבער-רייסען דאָס געשפּרעך. ביי איהר אין קאָפּ האָבען זיך ש׳ געפּלאָנטערט גאַנץ אַנדערע געדאַנקען, פרידאַ האָט צוגעגרייט אַ פּלאַן, ווי אַזוי צו דער-הרגענען זשאָרזשן, כאָטש ס׳זאָל קאָסטען איהר אייגען לעבען, דאָס וואָס זשאָרזש האָט ביי איהר איצט געפאָדערט, איז שוין אַריבער יעדער גרעניץ. ער איז געווען ריקזיכטסלאָז ביז צו ציניזם, די פאָר-דערונג, אַז זי זאָל מיטהעלפען ביים ערמאָרדען איהר מאַן האָט אויף איהר אַזוי שטאַרק געווירקט, אַז זי אַליין איז אויך געוואָרען ריקזיכטסלאָז און האָט זיך דעצידירט אויף דעם שרעקליכסטען און ריזיקאַלישסטען. זי האָט זיך פאַרגעשטעלט איהר פּלאַן אויסצופיהרען אויף פאָלגענדען אופן. בער-נאַרד וועט היינט אין אָוועגד אַהערקומען, ער וועט זי דערזעהען, דיין ענטוישונג וועט גאַרנישט האָבען קיין גרעניצען, ער וועט זיין אויסער זיך, זי וועט איהם זאָגען שטילערהייט.

— בערנאַרד דו ביזט גערעכט. איך וועל מיך פאַר דיר גאַרנישט גערעכט מאַכען, אָבער זיי ווייסען, אַז דו דאַרפסט וועגען גאָר עפּעס אַנדערש טראַכטען, ס׳דראָהט דיר אַ געפאַהר, זשאָרזש האָט בעשלאָסען דיך צו דערהרגענען און טאַקע דאָ אין „סאַלאָן". איך וויל דיין פּלאַן צושטערען, איך וויל איהם ערמאָרדען און דאַן בעגעהען זעלבסטמאָרד. גיב מיר עפּעס אַ געוועהר איך זאָל דאָס קענען טון. בערנאַרד הערט זי מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט, ער זאָגט

— גוט אַזוי, אַזוי דאַרפסט דו טון, כדי אָפּצו-קומען פאַר אַלע דיינע זינד, דאָ האָסט דו אַ רע-וואָלווער דערשיס דעם אויסוואורף און דאַן דער-שיס זיך אַליין.

זי נעהמט דעם רעוואָלווער אַזוי, אַז קיינער זאָל דאָס נישט בעמערקען און ווען זשאָרזש געהט צו איהר, כדי צו געבען אינסטרוקציעס וועגען דעם מאָרד ציהט זי אויס דעם רעוואָלווער אין דער רעכטער האַנד און שרייט אויס:

— גענוג האָסט דו געלעבט אויף דער וועלט, דו עלענדער, דו נידערטרעכטיגער, ווער פאַר-לוירען, און זי שיסט איהם אַריין דריי קוילען אין האַרץ אַריין, ער פאַלט, ס׳ווערט אַ טומעל, זי דרעהט אויס דעם רעוואָלווער און וויל זיך אַליין דערשיסען. בערנאַרד לויפט צו צו איהר, כאַפּט זי אָן פאַר דער האַנד און זאָגט

— ביין, פרידאַ, דו דאַרפסט זיך נישט שיסען, מיט דיין טאַט האָסט דו שוין פאַרגעבען דיינע זינד, איך פאַראורטייל דיך נישט, מען אַרעסטירט זי אָבער. זי זיצט אין טורמע, זי זעהט דעם פּראָצעס, זי דער-ציהלט פאַר די ריכטער אַלץ וואָס זשאָרזש האָט מיט איהר געטון פון מאָמענט, ווי ער האָט זי בע-געגענט ביז צו דער לעצטער מינוט, ווען ער האָט זי געצוואונגען צו ווערען אַ „בעל-הביתטע" פון אַ „פרעהליכען" סאַלאָן. די ריכטער פאַרשטעהען, זיי ווײנען מיט איהר מיט, ווען זי דערציהלט איהרע איבערלעבענישען, זיי טראָגען אַרויס אַ בעפרייאונגס אורטייל, זי געהט אַרויס פון טורמע, וואוהין זאָל זי געהען, פּלוצלונג דערזעהט זי בערנאַרדן, וועל-כער קוקט גלייך איהר מיט אַזעלכע גוטע אויגען.

(פאָרטזעצונג קומט).

צוזאמענפאהר פון יודישע געזעלשאפטליכע מיטעל־שולען אין פוילען

זונטאג איז אין לאדז אין זאל פון דער לאזשע „בני־ברית" פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון פארשטעהערס פון שולען וואס געהערען צום „פערבאנד פון יודישע געזעלשאפטליכע מיטעל־שולען אין פוילען". אין צוזאמענפאהר האבען זיך בעטייליגט 22 דעלעגאטען, פארשטעהערס פון מיטעל־שולען אין לאדז, בענדין, קאליש, קיעלץ, קראקא, קוטנע, מעזעריטש, מלאווע, פיעטרקאוו, פלאצק, ראדאם, סאסנאוויעץ, סטאניסלאוואו, סוואלק, טאמאשאוו, טארנאוו און וולאצלאוועק.

דעם צוזאמענפאהר האט געעפענט מיט א לענגערער רעדע דער פארזיצער פון פערבאנד, ד"ר מ. ברודא, ווייזענדיג אויף די ספעציעלע אויפגאבען וואס שטעהען איצט פאר דעם יודישען שול־וועזען אין צוזאמענהאנג מיט דער סיאואציע פון וועזען אין צוזאמענהאנג מיט דער סיטואציע פון מאטעריעלע און מאראלישע סכנה אקעגען וועלכע עס דארפען מאביליזירט ווערען די לייטענדע כחות פון שול־וועזען. בעגריסענדיג די אנגעקומענע דעלעגאטען האט זיי אויפגעפאדערט דער רעדנער צו א אינטענסיווער ארבייט כדי צו ווייזען בייע וועגען פאר'ן יודישען שול־וועזען.

אין פרעזידיום פון צוזאמענפאהר זענען אויסגעקליבען געווארען ה' ד"ר ברודא אלס פארזיצער און די ה"ה ערסלער (וולאצלאוועק), פערלא (מלאווע) און ד"ר ריטערמאן (סטאניסלאוואו) אלס שטעלפערטרעטענדע פארזיצערס, א חוץ דעם איז אויסגעקליבען געווארען א פערמאנענץ־קאמיסיע אין פאלגענדען צוזאמענשטעל: צוקיער (לאדז) ד"ר פינקעלשטיין (קוטנע), לעווי (וולאצלאוועק), לעוואקאוויטש (קאליש) און שמודזקי (בענדין).

נאך די וואהלען האט ד"ר א. טארטאקאווער רעפערירט וועגען דער איצטיגער סיטואציע פון די יודישע געזעלשאפטליכע מיטעל־שולען אין פוילען. דער רעפערענט האט ארומגערעדט די אידעאישע גרונדלאגען פון דאזיגען שול־וועזען וועמענס שטארקער נאציאנאלער כאראקטער איז איינגעפונדעוועט געווארען אין די לעצטע יאהרען און וואס שטרעבט איצט צו געפונען נייע דערציהונגס־מיטלען כדי צו רעאליזירען דיין פראגראם. דערנאך האט דער רעפערענט געשילדערט די בעציהונגען פון די מלוכה׳שע ארגאנען לגבי דעם דאזיגען שול־וועזען, ווייזענדיג אויף די דערגרייכטע רעזולטאטען, אבער אויך אויף דעם אונרעכט וואס דארף נאך בעזייטיגט ווערען. צום שלוס זענען אנגעגעבען געווארען א רייה טאט־זאכען און ציפערען וואס אילוסטרירען די שווערע מאטעריעלע סיטואציע פון די געזעלשאפטליכע שולען, וואס קעמפען שווער פאר זייער עקזיסטענץ אין דער איצטיגער עקאנאמישער קריזיס.

אין דער נאכמיטאג־זיצונג האט ה' ד"ר טארטאקאווער אפגעגעבען א דין וחשבון פון דער טעטיגקייט פון עקזעקוטיוו פון פערבאנד אין פערלויף פון די לעצטע צוויי יאהרען. דער פערבאנד האט אין פערלויף פון דער דאזיגער צייט אינטערווענירט א סך מאל אין אונטערריכטס־מיניסטעריום וועגען בעשטעטיגען דעם לערן־פראגראם אין די פערבאנדס שולען בפרט דעם לערן־פראגראם פון יודישע למודים, ווי אויך וועגען פערשידענסטע אנדערע ענינים, וואס האבען א שייכות צו דער געזעצליכער לאגע פון די שולען און צו זייער מאטעריעלען קיום, א חוץ דעם זענען געמאכט געווארען א סך שריטען אין מיניסטעריום פון ארבייט און געזעלשאפטליכען שוץ, ווי אויך אין אנדערע שול־ און אדמיניסטראטיווע בעהערדען כדי צו דערלייכטערן די לאגע פון שולען און צו פערזיכערען זיי די מעגליכקייטען פון ענטוויקלונג. א סך צייט און מיה האט דער פערבאנד געווידמעט דעם פראגראם פון יודישע למודים און די העבראישע מאטורע־עקזאמענס, א סך איז אויך אויפגעטון געווארען כדי צו רעגולירען די אינערליכע בעציהונגען פון די שולען, בפרט די בעציהונגען צווישען די שול־פערוואלטונגען און די לעהרערס, ווי אויך כדי צו געבען די שולען פאסיגע לעהרערס און דירעקטארען. דער רעפערענט האט דערנאך געשילדערט די פראפאגאנדיסטישע טעטיגקייט פון פערבאנד, ווי אויך זיין זארג פאר'ן נאציאנאלען כאראקטער פון די שולען, וועלכע זענען צוליב דעם א סך מאל וויזיטירט געווארען דורך פארשטעהערס פון פערבאנד.

אין דער דיסקוסיע וועגען בידע רעפעראטען האבען זיך בעטייליגט די ה"ה לעווי (וולאצלאוועק), דין), דר. ריטערמאן (סטאניסלאוואו), ערסלער דין), דר. טיטערמאן (סטאניסלאוואו), ערסלער (וולאצלאוועק), דר. פינקעלשטיין, (קוטנע), דר. זילבערפעניג (טארנאוו), זשמודזקי (בענדין), דר. הורוויטש (ראדאם), און לעוואקאוויטש (קאליש), די רעדנערס האבען געשילדערט די פערהעלטנישען אין די איינצעלנע שולען, ארומרעדענדיג אויך די מאטעריעלע סיטואציע פון די שולען און די זארג פון די שולען — פערוואלטונגען פאר'ן נאציאנאלען ערציהונגס־פראגראם.

שפעט אין אוונד האט ה' ד"ר ברודא רעפערירט וועגען די רעפארמעס אין פראגראם פון די יודישע למודים, ער האט זיך בעיקר אפגעשטעלט אויף די שוועריגקייטען אין אונטערריכט פון רעליגיע און האט געוויזען אויף די נויטווענדיגקייט צו ענדערען דעם מעטאד פון אונטערריכט פון תנ"ך און פון דער העבראישער שפראך אין צוזאמענהאנג מיט די אלגעמיינע פעדאגאגישע פארטשריטען אין די לעצטע יאהרען, ער האט דערנאך געשילדערט די טעטיגקייט פון פערבאנד אין דער דאזיגער בעציהונג, מיטטיילענדיג בפרט וועגען די צוגרייטונגס־ארבייטען פאר א מעטאדישען קורס פאר לעהרערס פון יודישע למודים און פאר א לאנד־קאנפערענץ פון די דאזיגע לעהרערס, וואס דארף ענטשיידען וועגען דעם לעהר־פראגראם.

דער צוזאמענפאהר האט דערנאך אויסגעהערט א בעריכט וועגען דער פערמאנענץ־קאמיסיע און האט אנגענומען א רייה רעזאלוציעס און בעשלוסען וועגען ארגאניזאטארישע און פרינציפיעלע ענינים, צווישען אנדערע איז בעשלאסען געווארען פארטצוזעצען די בעמיהונגען ביי די קאמפעטענטע מלוכה׳שע בעהערדען וועגען לעגאליזירען דעם פראגראם פון יודישע למודים און פון די העבראישע מאטורע־עקזאמענס, ווי אויך צו בעקומען מאטעריעלע הילף פון דער רעגירונג און פון די אויטאנאמע קערפערשאפטען און צו פערקלענערען די לאסטען, וואס די שולען דארפען טראגען קודם כל אויפ'ן געביט פון סאציאלער פערזיכערונג. ס'איז אויך אנגענומען געווארען א רייה בעשלוסען וועגען פראגראם פון אונטערריכט פון רעליגיע און וועגען ארויסגעבען לערן־ביכער פאר יודישע למודים, וועגען די ימים־טובים און פייערונגען אין די שולען און וועגען א נייעם אפמאך מיט די לעהרערס און מיט די דירעקטארען. ס'איז אויך ערטיילט געווארען א אבסאלוטאריום פאר דער צוריקטרעטענדער פערוואלטונג און ס'איז איהר אויסגעדריקט געווארען א דאנק פאר איהר טעטיגקייט.

אין דער נייער פערוואלטונג פון פערבאנד זענען אויסגעקליבען געווארען: פרעזעס דר. מ. ברודא, שטעלפערטרעטענדער פארזיצער דר. י. שוויג, סעקרעטאר דר. א. טארטאקאווער, מיטגלידער די ה"ה: ערסלער (וולאצלאוועק), דר. פינקעלשטיין (קוטנע), פרענקעל (ראדאם), דר. הילפשטיין (קראקע), לעוואקאוויטש (קאליש), דר. מעלאדיסט (סאסנאוויעץ), בייגער (טארנאוו), פערלע (מלאווע), וויינריב (קיעלץ), און שמודזקי (בענדין).

—:O:—

נחמן מייזעל'ס רעפעראט

וועט פארהומען שבת אינדערפריה

מיט גרויס אינטערעס ווערט אפגעווארט דער רעפעראט פון דעם בעקאנטען קריטיקער און עסעאיסט, רעד. פון די „ליטערארישע בלעטער" ה' נחמן מייזעל.

סיי די פערזענליכקייט פון דעם חשוב'ן פרעלעגענט סיי די אינטערעסאנטע טעמע זיכערט דעם ערפאלג פון דעם רעפעראט, וואס וועט געהאלטען ווערען דעם קומענדיגען שבת 12 אינדערפריה אין זאל פון „ארזט" ואל. 1 מאי 2.

היינט פידעל־קאנצערט

פון דעם לאדזער יונגען ווירטואז, ה. ניימילער

נאך א לענגערן שטודיום איז צוריקגעקומען פון אויסלאנד דער צוועלף־יעהריגער פידעל־ווירטואז מארצעלי נוימילער, וועלכער וועט אויפטרעטען מיט א קאנצערט היינט, דאנערשטאג דעם 21 יאנואר ה. י. 8.30 אוונד אין פילהארמאניע זאל.

דער פענאמענאלער יונגער קינסטלער ענטציקט זיינע צוהערער מיט זיין טעכניק און שעהנעם שפילען.

די ידיעה וועגען קאנצערט פון מארצעלי נוימילער'ן, וועלכען מען רופט דער לאדזער יהודה מנוחין וועט זיכער ארויסרופען א גרויסען אינטערעס אין דעם מוזיקאלישען לאדז.

ראדיא־פראגראם

דאנערשטאג, דעם 21 יאנואר 1932

11,58 צייטסיגנאל, 12,10 מוזיק, 12,35 שול־פרימארגען, 3,50 פראגראם פאר קינדער, 4,20 לעקציע פראנצויזיש, 4,40 גראמאפאן, 5,10 פארמראג, 5,35 ס׳ליסטען־קאנצערט, 6,50 פארשידענעס, 7,15 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס־קאמער, 7,30 רעפערטואר, 7,45 ראדיא־פרעסע, 8,00 פעליעטאן, 8.15 לייכטע מוזיק, 9,25 יאנואר־אויפשטאנד, 10,10 גראמאפאן, 10,20 קאמוניקאטען, 10 30 טאנץ־מוזיק.

מאשיי־מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע, ווי אויך מצה־מעהל, אייער־פערפעל און סוכארען קויט קארלסבאדער סיסטעם

מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט־בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער

איבערא־בעוואוסטער צוקערניע

ג. וויינבערג

38 פיעטריקאווער 38

טעל. 143־82

די בילדער־אויסשטעלונג פון אינסטיטוט צו פראפאגאנדירען די קונסט

אין דער קונסט־גאלעריע אין שענקעוויטש־פארק האט זיך געעפענט א בילדער און סקולפטור אויסשטעלונג. 31 לאדזער קינסטלער שטעלען דארט אויס זייערע ארבייטען, כמעט אלע ריכטונגען און שטרעמונגען אין דער מאלעריי זענען דא פערטרעטען פון קאנסערוואטיווער אקאדעמישקייט ביז'ן עקסטרעמסטען קאנסטרוקטיוויזם.

אזויפיל קאלירען, טעמאטען, פערשידענארטיגקייטען, שרייען אראפ פון די ווענד, אז דער בעזוכער קען זיך די ערשטע מינוטען נישט צערגעמען אין פארבען־געטומעל און ס'מוז געדויערען א געוויסע צייט ביז ער הויבט זיך אן פונאנדערצוקלויבען אין מחות און אייגענארטיגקייט פון יעדען מאלער בעזונדער.

אויפ'ן ערשטען ארט רוקט זיך ארויס סאמועל פינקעלשטיין, א קרעפטיגער קערענדיגער מאלער, וואס אטעמט און לעבט אין דער סטיכיע פון דער פארבען־וועלט, זיין רייכע פאלעטע פערמאגט אלע גאמען אויסצודריקען די צעשפילטע איבערצייכקייט פון דער נאטור, און ער דריקט עס טאקע אויס אויף זיין אייגענעם אופן, שטארק געזונד: אפט אפילו שטארק ביז צו רויהקייט, ער מאלט ווי ער וואלט מאלט נישט מיט פארב נאר מיט גאנצע בונטען שטראלען און סנאפעס ליכט, זיינע בילדער זענען ווי לעבעדיגע שטיקער נאטור אריינגעצוימט אין ראמען: עס וועהט פון זיי דער אטעם פון צוגליטען זומער טאג, פון שפע און רייפערפולער צייטיגקייט. א חוץ זיין סטיכישקייט און דער ליידענשאפטליכקייט וואס שלאגט פון זיינע פארבען, פערמאגט דער מאלער נאך יענע קינסטלערישע בעהערשונג און דאס מאכט זיינע זאכען פאר אזוי ווערטפול, בעזונדערס צייכענען זיך אויס דאס בילד „נאכ'ן יאהר־מארק" די העלע פעזאזשען פון קאזשימיעזש און די אין טונקעלען טאן, געהאלטענע, מאטיוון פון דאנציג. לעבען איהם זעהען מיר פרידעריק קוניצער'ן א מאלער, א פרימיטיוויסט, מארעק שאפיר'אן מיט זיינע העלע זוניגע פייזאזשען, דעם יונגען או־טאן, וואס פערמאגט שוין זיין טאן און זאגט פיל צו אויף דער צוקונפט אויך כ. זשעלינסקין מיט צוויי געלונגענע אקווארעלען.

ווייטער זעהן מיר יוסף קאוונער'ן דער קינסטלער איז זינט זיין לעצטער אויסשטעלונג פערזיפטער רייכער און שטארקער געווארען, סיי אין דער פאקטור, סיי אין דער קאמפאזיציע. דאס בעווייזען אונז די פייזאזשען פון לוטאמירסק, די צוויי בילדער פון לאדז אין גרויען טאן געהאלטען. בעזונדערס צייכענען זיך אויס זיינע שטיל־לעבענס „די פאר שיך" און „דאס איינגעוויקעלט אין ווינקעל". בילדער, וואס דערצעהלען פון ארימקייט און נויט שטיקער ארעם לעבען ארויסגעריסען פון ארבייטער־ווינקעל, לעבעדיגע צייכענס פון דער צייט קאוונער איז אפשר דער איינציגער אויף דער אויסשטעלונג ביי וועמען צייט־מאטיוון האבען געפונען א געהעריגען ווידערקלאנג אין זיינע ארבייטען. צווישען דעם ים מיט בלומען, פרוכטען און פייזאזשען רייסט זיך אריין דאס קול פון דער נויט, מיט וועלכען דער גאנצער אינדרויסען איז פול.

ווייטער געהט זאפיא ליפינסקא א פיינע מאלערין אבער מיט א נייגונג צום דעקאראטיווען. איהר בעסטע זאך איז דאס שטיל־לעבען מיט'ן גלאז־וואזע, וואו זי דריקט זיך מאלעריש צום שטארקסטען אויס. אויך זעהר גוט זענען איהרע פארטרעטען, וואס זענען אבער נישט פריי פון א לייכטער וויבליכער צירעריי.

פעליציא פאצאנאווסקא, די בעקאנטע גראפיקע־ין האט אויסגעשטעלט ארבייטען, וואס שטעהען אויף א הויכער מדרגה. בעזונדערס זענען ווערט צו רוהמען איהר ליטאגראפיע „דער קויש", דאן די „צוויי אקטען" און „אויף שפאציר". איהר ליניע אין יעדער צייכענונג ווירקט אויף אונז עסטעטיש און פעראידעלנדיג־צארט, הגם זי איז שטרענג און אפגעשלאסען אין דער פארם.

וולאדיסלאוו סטשעמינסקי, לעבען הילערן, דער עקסטרעמסטער מאלער אויף דער אויסשטעלונג געהט אויף די דרכים פון קאנסטרוקטיוויזם. ער לייזט אויף אין זיינע צייכענונג די פראבלעמען פון פלאכען־צוטיילונג און פאטאמאנטאזש.

קארל הילער, איינער פון די אינטערעסאנטסטע מאלער אויף דער אויסשטעלונג, ער פרובט זיך ארויסצורייסען פון דער וועלט פון בעגרעניצטער מאטעריע אין חלל אריין פון קאסמישע וויזיעס; ווי ער וואלט געזוכט צו בערייכערען אונזער פארשטעלונג מיט נייע הארמאניען פון פארבען און נייע אומבעקאנטע זעהונגען. א שטארקען איינדרוק מאכען אין דעם מיט אויף אונז די קאמפאזיציעס: „אין רוים", „דער הונד און די שטערן", „דער ווייטער ב־עג", ווי אויך [illegible] מאטיוון. אין וועלכע ס'דריקט זיך אויס דעם קינסטלערס גרויסע בענקשאפט צו פערקערפערען דאס אבסטראקטע.

אויך מאוריצי טרעמבאטש, דער אלטער מייסטער פון אימפרעסיאניזם האט דא אויסגעשטעלט איינציגע בילדער לײַדער אבער פון זיינע שוואכערע זאכען. מיר גלויבען אבער אלע, אז ווען דער קינסטלער וואלט נאר געוואלט, וואלט ער נאך געקענט בעווייזען זיינע לייבען־נעגעל אין דער מאלעריי.

אויך נתן שפיגעל, וואס שטעלט איצט אויס אין ווארשא, איז פערטרעטען דא מיט איינציגע בילדער. אויב אויך די זאכען געהערען נישט צו זיינע שטארקסטע, לייכטען זיי ארויס צווישען אלע אנדערע און קענען דרייסט געציילט ווערען צווישען די בעסטע אויף דער אויסשטעלונג.

אויך מוז געריהמט ווערען אלעקסאנדער טשעשאטס סקולפטור שאפונגען, וואס מאכען א שטארקען איינדרוק און בעזונדערס קאטאזשינא קאבראס אריגינעלע פרויען־פיגור. אויך זעהר פיינע פון א קינסטלערישען ווערט, עקספאנאטען און מעטאלא פלאסטיק האט אויסגעשטעלט דער קינסטלער יאאכים קאהאנע.

פ. ג.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.

סענסאציע! סענסאציע!

צום ערשטעז מאל מיט דעם לאדזער ליבלינג

רעגינא צוקער

מארגען, פרייטאג — פייערליכע פרעמיערע

פון צימבאליסט'ס גרויסע אויפפיהרונג, די קאמישע אפערעטע אין 3 אקטען

די יודישע שיקסע

מיט רעגינא צוקער —אין דער— טיטעל־ראלע

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE

ZIELONA 6.

Telefon 12-333

tel. 12-333 tel. 12-333

ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פאראפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביינאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

ווינטערנער האמוניאט
לבונן תזכרו
דאס וועלטבעריאנטע איבנדאר
בערינמטע ראנגעס...

א יידענ נאנסעז ב טרן יורא ג׳ס
זאמענהאף 9
[לענגסט דזיקא]
טעלעפ. 642-24

וויבין יעצט נאלמוהי בו זאמענהאף 9 טעל. 642-24 פאבריקירט פון היינט אן מר...

פיר אלע קונדן און גאנצפאס-פריינד פון אויך ... פאר פראווינצער ... טעל. 642-24. ...642-24

44 וויכטיג פאר מחותנים! 44
קייפט נישט קיין
מעבעל בעפאר איהר איבערצייגט אייך ניסט אין מיין מעבעל-געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 162-56
נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל
שעהן, גוט און ביליג.
44 בעם: בקויף אויך געניצט מעבעל. דיזאנגעס א. ז. ח. קומט און איבערצייגט אייך! 44

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72
נעהמט אן פון 2½ – 4 און פון 7 – 8 אווענד

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסע פרעמיערע!
„דער דזשאדז-קעניג"
אין די הויפט-ראלען:
LAURA LA PLANTE
JOHN BOLES
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע.
נעכסטער פראגראם: „מיליאן זובעלע"
דער זאל איז גוט בעהייצט.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

Dr. Różaner
ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98
נעמט אן פון 8–10; 4–8 אווענד.
זונטאג פון 9 ביז 10 פריה.

רונד-זשאקארד-
ארבייטער,
קוואליפיצירט צו ראשער'ס מאשין קען זיך מעלדען ביי מ. פרענקעל, פולנאצנא 27. 443

Skradziona została torebka damska, zawierająca książeczkę K.Ch. i weksel na zł. 300.— pł. 31/3—32 z wystawienia Lewin i Ajzen, Plac Wolności 6, zlec. Abram Laib Ajdelman. Weksel zostaje unieważniony. Zwrócić za wynagrodzeniam do B.Felmana, Północna 21. 441

מיט פאריזער
שייטלען שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארושוצקא, קאמיענגא 5
2-טער הויף, לינקס 2-טער שטאק.

יעדער איינציגער
האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א.ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

אנ׳ארט צו שלאפען
פאר 1 אדער 2 יונגעלייט
אין אפצוזעבען פון זאפארט. — צו עפאהרען פיעטריקאווער 33, אויפ'ן 2. הויף, פארטער

קעכער
אויף דער מאשין
ווערען אויסגעניי׳ט
שרודמיעסקא 8.

געדענקט, יודען!
אז איהר דארפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין. כל זמן איהר האט זיך נישט פערשטענדיגט מיט׳ן רעכטס-פובליציסט י. אינפעלד. לאדז. פיעטריק. 31
אויפנאהמס-שעה׳ן טעגליך פון 4–8 אוו.
שריפטליכע אנפראגען קען מען אדרעסירען.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס איז גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, וויל דער ווינקעלבראך ווערט גרוים ... אדער אזוי ווי א האסטער-קאפ ... אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קיאקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געטענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכנט גוט דורך גרויסע ... מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דעמאלט ... בראכירעטיוג בעוואוסט ... זיכער דעם מערסטע און געפעהרליכסטע ברוך. אויך פאר הויקערס ... מיט הייל-גארטען און אפאראטען פאר פערקרומטע

פוס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. היינטליבע גוטע פיס און הענד, גלייכע ואקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. ספעציעלע ... פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערציינונ פון די קראנקע אין אנגעבעדיגנם נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש. פראפ. ד"ר. י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אנדערע.
מיר נעהמען אויף אן פערזיכערונג פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אוים מיין דאנקבארקייט דעם גרויסען ספעציאליסט ד"ר י. ראפאפארט אין לאדז, װאלטשאנסקא 10 פאר זיין אויסגעצייכנטע ... דער ה' ד"ר. י. ראפאפארט האט נישט אוועקגעשטעלט ... א גצאהר און האט מיך דע פיהרט צו א נארמאלען געזונדען צושטאנד. היינט נאך 3 וואכען קען איך ... פיהל איך מיך ... ביז ... עזוזר.
Dreszler Arwil, Łódź, Wschodnia 4/11 front

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל-באארבייטונגען
שלאסערייי-ארבייטען
מאשינען-טיילען
פיהרט אוים ביליג

J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13
(רוג זאכאדניא)

ליעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעלעפאן 137-63
ס׳נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען
וואלינסקי, זאלצוואסער, לוביטש, סלאבאדסקי, קערשנער, שיפט י. שמירגעלד, שמערלאווסקי.
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
עלעקטריזאציע, אנאליזען, דענטיסטישער קאבינעט.

„SANATO"
בירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. אי ינער. ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מע רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאאסוו
בירורגישע אבטיילונג פון ד"ר מעד. מ. סאנשאר

Dr. med. STUPEL
Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego
האט בענייט די אויפנאהמע און רענטגענאגיע אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 12—6 נאכמ. זונטאג פון 12 — 2 מיטאג.
אין וועגערישע קראנקהייטען אין דער היים אויף מיקלאשעווסקיגא 12 (שקאלנא) טעל. 118-28
פון 7—9 אווענד, זונטאג פון 4—6 נאכמ.
אונטערזוכונגען און ארבייטען בעלאטונגען אין דערהיים מיטוואך און זונטאג בחנם.

Dr med.
H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32
שפרעכשטונדען 8 – 10, 12 – 2 און 5 – 8, זונטאג אין יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
11-טען ליסטאפאד 9
קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2 — 3

קליינע אנאנסען
פרייז פון אנ׳אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

עס איז נויטיג
ס'ווערען געזוכט אגענטען צו עטליכע ארטיקלען פון ערשטען בעבראך. געזיכערטע פרנסה גאנץ קויציג. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג. 435

א טיכטיגער טאמבורירער-צוזעלען קען גלייך בעקומען ארבייט. צו ערפאהרען אין א"מ. 447

לאקאלען
א געוועלב מיט א וואוינונג איז פון זאפארט איבערצוגעבען, קליין דירה-געלד. צו ערפאהרען קילינסקיעגא 73, ביי וויגאדני. 440

צו דינגען און פערקויפען פערשידענע וואוינונגען אין אלטע און אין נייע הייזער מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויף מאנאטליכע דירה-געלד. וועלבען, געשעפטס- און פאבריקס-לאקאלען. מעבלירטע צימערען, הייזער, ווילעס, פלעצער פון פערשידענע פרייזען. יעדער קויפט און פערקויפט. נאר דורך דער ביורא „לאקום", וואס ערלעדיגט ביליג און סאליד. אינהאבער יוסף קארמעסער און קאמפ. אינפארמאציעס אהן בעלוינונג, פיעטריקאווער 62, פראנט 2. שטאק, טעל. 166-15 טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אווענד.

פערשידענעס
ס'ווערט געזוכט צו קויפען א שאמאט-קוך (אין גוטען צושטאנד). אדרעס אויפצוגעבען אין אדמ. פון דער צייטונג.

א גוטע אפעראט-מאשין אין א גוטען צושטאנד ווערט געזוכט צו קויפען, ביי ווייסקאהל, נארוטאוויטשא 31, וו. 27. 444

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאסמעטיק.
— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד.
בעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. A. SZMIRGELD
ספעציאליסט פון נערוועקראנקהייטען
שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע)
היילונג פון שוואך-ענטוויקעלטע און שווערערציהבארע קינדער
ul. SRODMIEJSKA Nr. 27
טעלעפאן 151-89 פון 5 ביז 7

אנאנסען-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צוטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פאראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און בייניאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " 60— " " 4 "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " 18— " " 8 "
... דער שטאפ 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.